

ÉLET

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

PROF. DR. GRÓSZ ANDOR

Újévi köszöntő

Pár nap csupán, és a zsidó újévet, ros hásánát ünnepljük, tisri hónap első napját a zsinagógáinkban és az otthonainkban, mézbe mártott almával várva az édes új esztendő eljövetelét. Itt az ideje, hogy számba vegyük, mi áll mögöttünk, és miképp szeretnékn javítani azon a jövőn, ami ránk vár.

Mivel orvosként oly régóta gyógyítok, minden is mélyen foglalkoztatott a reflexió mint testünknek a különböző betegségekre és ingerekre adott válasza. Így szerezhető egyre több tapasztalat akár a hibákon keresztül tanulva, hogy ne ismétljük meg azokat.

Ezek a tapasztalatok nemcsak nekünk segítenek, hanem másokat is inspirálnak arra, hogy felismerjék: nem a hibákon kell uralni az életet. Ros hásáná ezért az elgondolkodás ideje.

Meggyőződésem szerint a zsidóknak a zsinagógában kell spirituális otthonot találniuk, ahol kapcsolatba léphetnek mindenkel, amiben őseink mélyen hittek.

(Folytatás a 2. oldalon)

SCHÖNER ALFRÉD

יום הקדוש בשנה Jom kipur, az év legszentebb napja

Kol Nidré óráján szerte a világon, minden földrészen összegyűlnek a valláshoz kötődő hittestvérek. Közösen, együttesen fohászkodunk az Egek Urához, hogy bocsássák meg az ellene és embertársaink ellen elkövetett bűneinket, és hisszük, hogy megszólal a magasságokból a mindenható szava: száláchi kidvérahá, azaz megbocsátók nétek, ahogy ígértem. A több mint egy évszázad viharos, megróbáltatásokkal teli történelműből emelek ki három újévet.

Az első ünnep.

1944, a második világháború talán legsörnyűbb esztendeje. Távol a hontól, munkaszolgálatban, egy viszonylag fiatalokból álló század eljut egészen a Don partjáig, és ott a mintegy kétszáz ember a csillagos ég felé néz és imádkozik. Van közöttük egy, aki gyönyörűen tudja a Kol nidrót. Nem más ő, mint az érsekújvári főkantor fia. Miközben csapattársa a mélyben ássák a gödröt, a kátor a magasságok felé énekel: Kol nidré veeszor... mindenható Istenünk, nézz le ráink!

Mindenki meghalt, aki akkor ott volt a Don-kanyarban ezen a Kol nidrén, egyetlen ember maradt csak meg, a hírmondó.¹ Hitte, hogy lesz holnap, holnapután, s talán felmerült valahol legelöl, hogy évtizedek múlva is lesz, aki emlékezik azokra, akik

(Folytatás a 2. oldalon)

Ára: 400 FORINT 78. évf. 17. szám 2023. szeptember 15.
Elul 29. 5783

FRÖLICH RÓBERT

המימי תעודה יתנו בקול יהוה מלך

Kik ragaszkodnak a Tórához, deklarálják: I.tené lesz az uralom

Egy rabszínű piJJut, imaköltemény sora az idei újesztendő és az azt követő félémetes napok mottójá. minden benne van e versorban, amit a hitéhez és tradícióihoz ragaszkodó zsidó lélek vall, s amit I.ten elér tár, midőn teljes szellemével az ég felé fordul, remélve, vágva, bízva még egy teljes esztendei jó földi lében.

Kik ragaszkodnak a Tórához. Most sokan átugornak e néhány sort, mondván: nem tartják úgy a szombatot, vagy nem vezetnek olyan kósér háztartást, mint amilyen írva vagyon, így hát e meghatározás reájuk nem vonatkozik. Nagyobbat nem is tévedhetnének. Hibás gondolkodás ugyanis akként vélekedni, hogy „csak a Tóra betűihez való hűség” jelenti a zsidó élet esszenciáját. Mint minden mély értelmű szövegnek, úgy a mózesi könyveknek, az ezekre épülő rabbinikus hagyománynak is több vetülete van. Ott van természetesen a betű, amely az első, egyszerű értelmét adja mindenek, amit Mózes és a későbbi Bölcsek a zsidó élet alapjának tekintettek. Ám a betű önmagában kevés. Láttunk olyan, magukat vállásos zsidónak mondókat, aik a zsidóság legelemeiből eszméit, legszentebb hagyományait veszik semmibe, tiporják lábbal. Ők lehet, hogy ragaszkodnak a betűkhöz, ám elvetik, talán nem is értik a szöveg mögött rejlı mélyebb értelmet.

A szöveg mögött, mint minden írott szó mögött, felfedezhető ugyanis a szellem, a mondanivaló, a szíkár törvény morális, erkölcsi tanulsága, amely nincs precízen kimondva, de árad, sugárzik a szavakból.

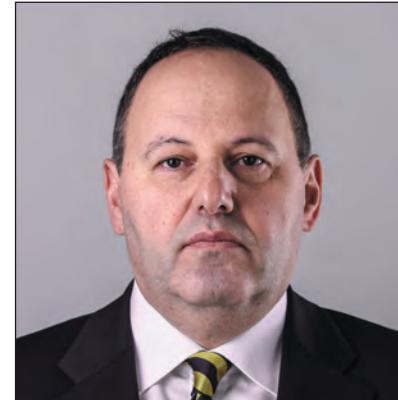
Mózes beszél például az árvák, az özvegyek, az idegenek támogatásáról. Ha csak a betűt nézzük, akkor nem kell törődnünk például a házas munkanélküliekkel vagy a gyermeki státuszban lévő speciális igényű embertársainkkal. Ám a textus mögöttes tartalma nem a részleteket, hanem a nagy egész helyezi elénk: a mindenkor gyengéket, védteleket, kiszolgáltatottakat kell támogatnunk. Erre pedig időtől, kortól és helytől függetlenül – s így a mi minden napjainkban is – szükség van. Mózes és törvénye, mint kifejtettük, szemléltet, nem pedig kizárolagosságot tükröz.

Ha ez a kritériumrendszer, akkor elmondhatjuk: a Tórához az ragaszkodók a betűkhöz, ám elvetik, talán nem is értik a szöveg mögött rejlı mélyebb értelmet.

(Folytatás a 2. oldalon)

MESTER TAMÁS

Az 5784. zsidó újév köszöntése

Tisztelt Hittestvérem! Kedves Olvasók!

„Hihetetlen, hogy megint eltelt egy év, és itt van újra az ünnep – mindig ugyanúgy, és mégis mindenkor megint más-képp.” John Ronald Reuel Tolkien író ekként tárja elénk az idő folyásának örök törvényszerűségét.

Mi, magyar zsidók, az idő műlását is duplán éljük meg, hiszen a polgári időszámítás alapján minden december végén az elmúlt év határidőnapjának lezárássakor és az új kalendárium megnyitásakor, de minden esztendő őszén a zsidó nagyünnepek beköszöntőkor is szembesülünk az időtlen igazsággal: „megint eltelt egy esztendő”.

Ros hásánára, majd az azt követő engeszelőnapra (jom kippur) zsinagógáink újra megtérnek hívekkel, sok régi ismerős ekkor találkozik ismét személyesen. De fel kell tennünk a kérdést: miről is szól ros hásáná (Folytatás a 3. oldalon)

RÓNA TAMÁS

Tisztelt Olvasó, Kedves Hittestvérem!

הו קיה אומר אם אין אני לי, מי לי
וכשאני לעצמי, מה אני, ואם לא עכשווי, אימתי

Hillél mondja: „Ha én nem vagyok magamért, akkor ki van értem? És ha csak magamért vagyok, akkor mi vagyok én? És ha nem most, hát mikor?”

A zsinagógai új esztendő kapujában mi, a közösségünk valamennyi tagja, számot vetünk, átgondolva tetteink súlyát, azok következményeit, megtisztulni kívánó lélekkel fogadva az 5784. évet. Hogyan lehet, hogyan érdemes hát átlépnünk az előttünk álló ajtó küsszöbét?

Aggodalom van mindenjáunk szívében, hiszen fenyegetően érezzük, hogy ma két lehetősége van az emberiségnak: vagy békességen együtt élni, vagy egy soha nem látott katasztrófában együtt elpusztulni. Nyugodtan mondhatjuk, hogy a legsürgetőbb felekezet, társadalmi és általános emberi feladat ma minden hívő ember számára: törekedni a békességre, munkálkodni a békességről.

Hillél, az iskolalapító rabbi fényes csillaga a zsidó szellemorténetnek. Utat kínál számunkra évezredek távlatából, segítő kezét nyújtva a késsei leszármaztatnak. Ha mi nem vagyunk magunkért, akkor ki van értünk? Ha csak magunkért vagyunk, akkor mik vagyunk? És ha nem most, akkor mikor?

Mindez nemcsak jól felfogott érdekként, hanem egyszerűen zsidó mivoltunkból is következik. Az a kötelességünk, hogy a békességen munkálkodunk, hiszen mi mindenjában egy nagy békékötés által lettünk a Világ Alkotójának szövetségeseinek. Hiszen a Szövet-

RADNÓTI ZOLTÁN

„Egyedül nem megy...” Újév, a közösség ünnepe!

Az önazonos zsidó identitás egyik első lépése, hogy felismerjük: a zsidó újév nemcsak egy nap a naptárban, hanem lehetőség arra, hogy újraérzékeljük az életünket és kapcsolatainkat.

A talmudi hagyomány arra emlékeztet minket, hogy e napon Isten megteremtte az embert, így Téged is! Foglalkozott és foglalkozik veünk (ami a rohanó világban nem evidencia!), ám el is vár tőlünk valamit.

Hogy mit?

Talán a legegyszerűbbet: hogy felelősséget vállalunk a tetteinkről, hogy bocsánatot kérjük és adjunk, hogy törekedjük arra, hogy tetteink holnap még jobbak legyenek, mint tegnap voltak!

És még valami!

Ros hásánára még egy dologra emlékeztet minket, hogy nem vagyunk egyszerűen ezen az úton. A zsidó közösség tagjaiként támogatjuk és segítjük egymást, hogy együtt növekedjünk és fejlődjünk.

A ros hásáná tehát egy olyan ünnep, amely egyszerre kihívás és ajándék számunkra. Kihívás, mert szembe kell néznünk önmagunkkal és Istenrel (és hogy melyik a nehezebb, ki-ki eldönti!), és ajándék, mert megadjuk nekünk a reményt és az ő végletes támogatását ahhoz, hogy bármielyik pillanatban újrakehessük az életünket vagy annak bármely szegmensét.

Ha vezető rabbiként szeretnénk valami programot kijelölni az 5784. évre, akkor ez csak ennyi legyen: szóljon ez az esztendő a közösségről! Az ok rendkívül egyszerű: a közösség játssza a legfontosabb szerepet a zsidó életben. Ahhoz, hogy egyénként vagy családként teljes zsidó életet élhesünk, elengedhetetlen fontos a más zsidókkal való kapcsolattartás és a közösség.

A zsidó közösség olyan szolgáltatásokat és élményeket nyújt, amelyeket az otthon nem tud biztosítani!

A zsidó közösségi élet és az abban való részvétel önmagában is spirituális értéket képvisel a judaizmusban!

A zsidó közösség lehetőséget ad arra, hogy megosszuk egymással az örömtől és a bánatot, hogy támogassuk egymást nehéz időkben, hogy együtt ünnepeljük az élet fontos eseményeit.

(Folytatás a 3. oldalon)

9 770133 350099 23017

(Folytatás a 2. oldalon)

PROF. DR. GRÓSZ ANDOR

Újévi köszöntő

(Folytatás az 1. oldalról)

Mert mindenkorban ki vagyunk éhezve az értelmes, a hagyományainkatől köztösségek megtalálására, olyanokra, amelyek támogatnak bennünket a vallás és a bölcsesség keresésében.

Akármit teszünk, zsidó álmokat áldunk és zsidó reményeket remélünk.

Ehhez pedig kell teremteni a békét, a békét egymással és a békét önmagunkkal, ami a legnehezebb mind közül, de ha nem tesszük meg, akkor hátat fordítunk mindeneknek, amit őseink lelkismeretének nevezünk.

Az Egy Örökkévalóban hiszünk, aki nem a külső megjelenés istene, hanem a lelkismeret „csendes, halk hangja”, az együttérzés istene, aki törődik minden egyes teremtményével, és arra kér bennünket, hogy mi is tegyük ugyanezt...

A számvéssel együtt jár a szembenézés, leginkább magunkkal. Nem titok, hogy az egykor élénk és számban gazdag közösségeink már jó ideje csökkenőben vannak. Tudom, ennek számos oka van. Azonban nem lephetünk a következő évbe úgy, hogy nem nézünk szembe a valósággal. Ez lehetővé teszi számunkra nemesak a múltból hibáinkból eredő tévedések helyrehozását, hanem egy olyan előjövendő esztendő köszöntést, amely nemcsak nevében új, hanem a valóságban is.

A Pirké áivot (Atyák tanítása) azt üzeni számunkra, hogy „ne szakadjunk el a közösségtől”. A Talmud egy lépéssel tovább visz minket, és azt tanítja: „Bárki, aki a közösség szükségleteit dolgozik, olyan, mintha a Tórat tanulná.”

Ezért kérünk a közösségeinket, a rabbijainkat, hogy dolgozzunk együtt egy jó ügy, egy jobb év megvalósítása érdekében. Nagyon szeretném, ha mindenkorban részesi lennék a Mazsihisz új fejezetének.

Itt szeretném köszönetet mondani minden munkatársunknak és bennünket támogató barátunknak azon munkáért, amelyet közösségeinkért végeztek és végeznek!

Hadd szóljak pár szót azokhoz, akik néha külön ülnek tölünk, talán elidegenedettnek érzik magukat, esetleg csalódottak bennünk, és emiatt bizalmatlannak velünk szemben.

Szükségünk van rátok, nekem és a Mazsihisznek egyaránt.

Ti vagytok azok, akiket nagyon keresünk.

Ros hásáná megadja az időt az önvizsgálatra, hogy képesek legyünk meg tenni a szükséges lépéseket és elvégezni a megfelelő korrekciókat.

Elnökként azért dolgozom, hogy lehetőséget kínáljak.

Szeretném meghívni mindenkit: jöjjön és csatlakozzon hozzánk.

Nyitott a füliink, és ami még fontosabb, a szívünk is.

Az 5784-es évre az a kívánságom, hogy felismérjük: együtt, közösségeinket sokkal többet érhetünk el, mint amennyit egyénileg bármelyikünk. A közösen megélt pillanatok lesznek azok, amelyek fenntartanak bennünket és erőt adnak az előtünk álló úton.

Az a kívánságom, hogy legyünk mindenkorban beírva és bepecsételve az élet könyvébe.

Kívánok boldog, egészséges, édes új évet!

שנה טוביה

FRÖLICH RÓBERT

Kik ragaszkodnak a Tórához, deklarálják: I.tené lesz az uralom

(Folytatás az 1. oldalról)

kodik, aki tudatosan vagy reflexszerűen, de a zsidó erkölcsöt, a mózesi morált tekinti iránytűjének. Az, akinek értékrendje a tudás megszerzése és megszeretetése, a szellemi épülés, az önzetlenség, a másokkal való törődés, a segítő kéz kinyújtása, embertársa emberszámra vétele és nem eltáposása. Az tartozik e körbe, aki elméjét csiszolja, tudását elmélyíti, és ezekre alapozva már nem áll tétlenül, mikor szükség van rá, aki közösséget vállal a zsidósággal akkor is, ha az fáradtságba vagy megerőltetésbe kerül.

Hisszük, hogy aki e sorokat olvassa, ebbe a csoportba tartozik, hisszük, hogy sarkan ragaszkodnak a Tóra szelleméhez, s e ragaszkodás eljut majd a Tóra betűihez való ragaszkodásig. Hisszük, kérjük, bízzuk: I.tené kegyes uralkodóként kérhetjük:

לברית הבת

e szellemi, erkölcsi szövetségre is tekinten, mikor a mennyei könyvekbe bejegyez valamennyiünket.

RÓNA TAMÁS

Tisztelt Olvasó, Kedves Hittestvérem!

(Folytatás az 1. oldalról)

ségi őrzőjének lenni éppen azt jelenti, hogy tudomásul vesszük, elfogadjuk, hogy a Jóteremtő békét kötött velem, veled, velünk. Velem, aki az idegen voltam, idegenből jöttem, s idegenből a barátiává, ismeretlenből a szövetségesévé tett...

”גָּרְתִּי בְּאֶרֶץ נַכְרִיהּ”

– „Jövevény voltam idegen földön” – tanítja a Tóra. Békekötés történt Ábrahám örökök szövetségével a föld és az ég között, az ember és a Világ Alkotója között, és ebben a békekötésben az Ö–való volt a kezdeményező.

Erről beszél Jesája próféta:

לֹא יָהִי לְךָ לְעֵד בְּשִׁמְךָ לְאֹור יְמִים
וְלֹגֶג הַבָּרָם לֹא יָאִיר לְךָ וּבְכָה לְךָ
הַהֲוָה לְאֹור עָלָם וְאַלְפָהָר לְמַפְרָטָךְ

„Nem a nap lesz többé világosságod, és nem a hold fénye világít neked, hanem a Világ Alkotója lesz örök világosságod, és a Jóteremtő lesz ékességed.

Nem meg le többé a napod, és a holdad sem fogy el, mert az Ö–való lesz örök világosságod, letelnek a gyászod napjai. Egész néped igaz lesz, örökre birtokában marad az ország; facsemete, amelyet én ültettem, kezem alkotása, amely dicsőséget hirdeti. A kevés is ezerré nő, a kicsiny is hatalmas néppé. En, az Ö–való nem tétevázom, véghez viszem ezt a maga idejében!”

Nekünk, zsidóknak egészen speciális feladatunk van a békére való törekvésben: hogy szívből imádkozunk érte. Hogy komolyan fohászkodunk azért, hogy ez a sok ember – milliók – által hangsúlyozott szó: béké, telítődik azzal a tórai tartalommal, azzal az energiával, amely valóban megeremíti majd a nemzetek közötti feszültségek megoldásának lehetőségét. Nekünk nagyon elmelýülten kell imádkoznunk és könyörögünk együtt azért, hogy legyen ez a szó olyan igaz, tiszta, olyan hatalmas szó, mint amilyen igaz, tiszta és hatalmas a Világ Alkotójának békességet hirdető szava a világban...

Van egy szép történet a Szóbeli Szentírásban, amely Mózes idejéből származik. A Talmud leírja, hogy Káleb, a Kánaán földjének kiképzésére küldött tizenkét kém egyike kiterített Hebronba. Miért? Azért, mert imádkozni akart a barlangnál, ott, ahol Ábrahám, Sára, Izsák, Rebeka, Jákob és Lea van eltemetve – azokkal, akik ott voltak. Ott imádkozott iringalomért a lelkében, és ezzel megmenekült a többi kém végzetes döntésétől...

Ez a történet is jól mutatja, hogy sokszor az ilyen imák, amelyeket közösen mondunk el, még nagyobb csodával bírnak, mintha egyedül mondunk volna el őket.

Az imádkozni tudó embernek nem magánügye az imádság, hanem érezze át, hogy ez országos jelentőségű, világméretű ügy. A Világ Alkotója a világ kormányzásába mindig belekulcsolja az övéi imádságát, a gyermekei könyörgését, és vannak dolgok, amelyeket csak akkor cselekszik meg, ha kéri a Tóle, ha kérjük a Tóle. Vannak az Ö–valónak olyan ajándékai, amelyeket csak imádkozó kezekbe tesz le, és amelyeket csak imádkozó szíveken kereszti ad oda ennek a világnak. Világviszonylatban is ilyen sok függ a hívő ember imádságától!

Újra felteszem a kérdéseket: ha mi nem vagyunk magunkért, akkor ki van értünk? Ha csak magunkért vagyunk, akkor mik vagyunk? És ha nem most, akkor mik?

A Talmud egy helyen azt mondja nekünk:

„Ha valaki beteg a házadban, menj a város bőlcs emberéhez, és kérd, hogy imádkozzon érte.”

Természetesen ez nem azt jelenti, hogy neked nem kell imádkoznod, hanem azt, hogy neki veled együtt kell imádkoznia... Amikor egy zsidó ember imádkozik, akkor nincs szükség közvetítőre, de mivel minden zsidó ember szoros kapcsolatban áll egymással, és felelősséggel tartoznak egymásért, amikor ez a másik ember imádkozik érte, azzal önmagáról is imádkozik. Az egész zsidó nép valóban egy, és bármi történik is egynékkel, az mindenkorunkra hatással van.

Amikor egy hívő ember imádkozik, az olyan, mintha odaállna, odamelekdedne a Jóteremtő trónja elé, és amikor felállunk onnan az imádságból, akkor mintegy visszatérünk erre a földre, és soha nem jövünk ide üres kézzel vissza. Ott van a tökéletes béké és harmónia. Amikor imádkozunk, ezzel a békességgel telítődik a szívünk. Ez az, amit magunkkal hozhatunk, és ezt hozzuk a házunkba, a családunkba, a közösségeinkbe, a társadalunkba...

Igazán ne maradjon a lelke mélyén senkinek egyetlen kicsi zug sem, ahol megfér a békétlen indulat, a sértődés, a harag vagy a mások iránti nehezelés. Előbb mindenki maga béküljön meg az embertársaival, majd az Ö–valóval!

Ez a békesség, ez nem csak egy bizonyos belső, itt, a saját szívünk mélyén meglévő békesség, hanem egy produktív erőhatás, kisugárzás, megbékülést akáró és munkáló lelkiség.

Miként azt RAMBAM, a nagy zsidó vallásfilozófus mondja:

„Ébredjetek álmotokból, kivonultságotkóból, ti, halandó emberek! Gondoljatok Teremtőkre, vizsgáljátok meg magatokat, és téreltek meg, mert haszontalan semmiségekkel tékozoljátok el az esztendőt, és megfeledekeztek az igazságról! Tekintsetek lelketeikbe, változtassálok meg életmódotokat, téreltek le a bún útjáról, és hagyjatok fel vétkes szándékeitőkkel!”

כתיבת טוביה

SCHÖNER ALFRÉD

Jom kipur, az év legszentebb napja

(Folytatás az 1. oldalról)

ottmaradtak, akik csendben hallgatták az érsekújvári kántor fiának imáját a puskaporos levegőben. Akkor még nem tudta sem ő, sem a többiek, hogy hatmillióan nem jönnek vissza, hatszázezer magyarországi zsidó nem tér haza. A magasságok felé, Isten felé nézünk, és azt mondjuk: Kol nidré veeszoré, azoknak az emlékére, akik nem jöttek vissza a Don folyótól. Összejövünk minden esztendőben, és e csendes fohással érettük is imádkozunk.

Az első Kol nidré apáink története.

A második jom kipur már a saját generációmé. Az időpont 1973, pont ötven évvvel ezelőtt. Gyönyörű évnek tűnt. Álomszép volt az ósz, tele fényvel, napsugárral, és akkor ott, a Tisza partján a fiatil szegedi rabbi imádkozott Istenhez, és elmondta a Kol nidré imát azzal, hogy talán jom kipurkor meghallgattatik az imádságot.

tizenkét óra, hogy a Löw által megállmodott és a Baumhorn Lipót által megépített gyönyörű zsinagoga tele legyen zsvajjal.

Zsongott a templom.

A rabbi a Löwök szószékén állt, és nem érte meg semmit. Nem tudta, mi ez a zaj jom kipurkor, amikor áhitattal, csendben imádkozunk. Majd a sámesz bácsi halkan a fülemben súgott egy mondatot, amit nem akartam elhinni.

Egyiptom megtámadta Izrael!

Elfoglalták a Bár Lév-vonalat², s úgy néz ki, hogy Izrael vesztesre áll. Így gondolta a sámesz bácsi. Joga volt ezt hinni, Ő ugyanis megjárta Auschwitzot, majd az 50-es években ki is telepítették. Szinte felfogni nem lehetett. Kitört a háború. Gyengülő, dadogó szavakkal mondta az imádságot:

Uram, mentsd meg a mi népünket, mentsd meg Izraelt!

S imádkoztunk valamennyien a Biblia nyelvén, héberül nem mindig értve a betűk üzenetét, de átérzve annak lényegét. Majd este, az ünnep kimenetele után kinyitva a rádiót, hallottuk, hogy Izrael szerte jom kipurkor megfűjték a sófárt.

Jom kipurkor nem szoktak sófárt fújni...

Vallásosok és vallástalanok ki-jöttek a templomokból, és mentek, hogy védjék az országot. Több mint háromezer zsidó fiatalember esett el... Az utolagos statisztikából megtudtuk, nyolcvan százalékuk soátulélők gyermek volt. Több mint háromezer ember, több mint háromezer család, és vajon hány meg nem született gyermek?

De Izraelt nem lehetett elpusztítani.

Izrael él, vagy ahogyan eleink mondották, ám Jiszráel chaj, Izrael népe él.

A harmadik jom kipur, a harmadik történetem tulajdonképpen családi. Megkérdezhetném mindenkorban, mit jelent nektek a Kol nidré. Emlékeztek? Otthon, családi körben, amikor még mindenki együtt volt, még érintetlen volt a család, nem szólt bele politika, alig fertünk el az asztalnál.

Családjaink egy része szerte a világban, és egy része itt. Am a távolbság ilyenkor fájdalmas. Fogjuk egymás kezét a szó szimbolikus értelmében. Azoké, aik velünk lehetnének, és azoké is, akiket már elszólított az isteni akarat. Ilyenkor, Kol nidré estéjén, mindenkorban együtt vagyunk.

M. Gottlieb: Jom kipur,
Tel-Aviv Múzeum

Egy kép rajzolódik ki előttem. Egy festmény. A 19. század utolsó harmadában élt Lengyelországban egy nagyon tehetséges festő. Nem nagyon ismerik, bár a modern kori művészeti egyik kiemelkedő alakja. A Tel-Aviv Múzeumba lépve, az aulától nem messze látható egy monumentális, 4x2 méteres Jom kipur című olajfestmény. A kompozíció alkotója Maurice Gottlieb.³ Nem volt harmincéves, mikor meghalt. Lefestette azt a kis lengyel falucskát, s benne azt a stibélet, ahonnan származott. Nők és férfiak, barázdált arcú öregek, csintalan kisgyermekek. Lent férfiak és fent nők

get alkot, egyik a másiknak feltétele. A hit a mi jövőnk.

Őseink hite a jövő reményisége.

Erre neveljük gyermekeinket, unokáinkat, a gondjainkra bízottakat, így formáljuk embertársainkat. Hogy legyen bennük felelősség, s ne legyen félelem az emberi lelkekből, hogy szeretet, nyugalom, megbékélés, alázat, egy szóval: hit legyen a sokat szenvetett ember osztályrészére. Jom kipurkor és az év összes többi napján.

A zsinagógai újév második reggelén elhangzó píjjut költője: Simon ben Jichák Abun. Annyit tudunk rólá, hogy i. sz. 1000 táján Németországban, Mainzban működött. Költeményének egyik legfontosabb mondanivalója:

אתיתו להנוך בלב קרווע ומרחך...

„Gyülekezeted sokasága küldött Elébed, fordítsd hát Feléd szívüket és Te figyelj rájuk!”¹⁴

A költő a közösségre hivatkozik. Tudja, hogy minden a Mindenhatót irányít, az ember szívét is. Ha Hozza fordulunk, a viszonza réméljük. A költemény utolsó két szakaszát idezük:

Adj erőt, óh, Uram, hitet, reményset,

Hogy hirdetni tudjam szentséges igédet.

Segíts meg immár.

Itt állok előtted. Hívók sokasága Az imádság elé lelküket kitársa Kegyelmetre vár.

RADNÓTI ZOLTÁN

„Egyedül nem megy...”

Újév, a közösség ünnepe!

(Folytatás az 1. oldalról)

A zsidó közösségen való részvétel lehetőséget ad arra, hogy egymást biztatva fejlődjünk és tanulunk.

A zsidó közösségen segít abban is, hogy megörizzük a zsidó hagyományokat és továbbadjuk azokat a következő generációknak.

A zsidó közösségen való részvétel lehetőséget ad arra is, hogy tanulunk egymástól és fejlődjünk, hiszen a közösség tagjai eltérő tapasztalatokkal, tudással és képességekkel rendelkeznek, amelyeket megoszthatnak egymással.

A zsidó közösségen való részvétel segít abban is, hogy jobban megértsük a világot és a benne élő embereket.

A zsidó közösségen fontos szerepet játszik abban is, hogy segítsen a rászorulóknak. Szervezzünk jótékonysági akciókat és adománygyűjtéseket, hogy segítsünk azoknak, akiknek szüksége van rá.

A zsidó közösségen tagjaiként végezzük önkéntes munkát, segítünk másokon!

Látjuk, a közösség milyen fontos része a zsidó életnek.

Ám ahogyan az emberi test atomokból áll össze, a közösséget az egyénnek alkotják. Így közös felelősségeink saját egyéniségeink pallérözésére.

Újév napján a megtérés (héberül: tesuva) elérnye köré épül az ember imája és tevékenysége. A megtérés nem bonyolult dolog, de nevezetük inkább visszatérésnek! Az ember „visszatér” Istenhez és a Tórához, így felismeri a vétkeit, és – jobb esetben – ki is javítja őket.

A megtérés nem csak egy egyszerű cselekedet, amit le lehet tudni új évkor és/vagy jom kipurkor!

A megtérés egy folyamat, amely az egész életen át tart!

A zsidó hagyomány bő 3 évezredre tanítja a judaizmust egyik legfontosabb alapelveit: Isten mindig készen áll arra, hogy megbocsásson az őt megalálóknak és megújítsa velük a kapcsolatát.

Es még valami!

A megtérés nemcsak az egyén, hanem a közösség és a világ javát is szolgálja! Nem könnyű út; tiszta punk van arra, hogy megtegyük a megtérés rabbik által leírt négy lépését:

Adj erőt, Uram, jaj, mert erőnk lankad,

Az égi forrásból hulljon ránk irgalmad

Csodatevő kincse.

Trónod magasából halljad könyörögésünk.

És a mi esdeklő, bús népünk

Áldd meg mindörökre.

Kívánok Izrael egészének békés, boldog új zsidó esztendőt és jó peccsetet.

כְּתִיבָה וְחוֹתְמָה טוֹבָה

1 2001-ben interjút készítettek vele.

Lásd: <https://www.centropa.org/hu/biography/deutsch-dezso>

Dezső bácsi, drága barátunk röviddel 100. születésnapja előtt hunyt el. Zichrono livráchá!

2 Az 1967-es hatnapos háború után Izrael egységes védelmi vonalat alakított ki, amelyet Bár Lév-vonalnak neveztek.

3 Maurice Gottlieb lengyel zsidó festő (1856–1879). Kitűnő monográfia jelent meg róla: Necháma Gorlenik, *Bidmij jámáv, Morici Gotlieb*. Tel-Aviv, 1991.

4 Ezt a liturgiai költeményt, píjutot Mint koldus az ajtón. címmel Munkácsi Noémi fordította le. Lásd: Kármán György, A „Hineni heoni mimádzs...” A cházán nagyünnepi, egyéni könyörgéseinak dallamvilágága.

in.file:///C:/Users/schon/Desktop/ORZSE%20ALL/resp/karman-hineni-debr2006.htm

MESTER TAMÁS

Az 5784. zsidó újév köszöntése

(Folytatás az 1. oldalról)

ünnepe? Mit vár tőlünk az Örökkévaló az új zsinagógai esztendő beköszöntével? Dr. Tomaschoff Baruch az izraeli magyar nyelvű napilap, az Új Kelet 1975. évi nagyünnepi lapszámában fogalmazza meg tökéletesen:

„2500 év óta is a sofáhang riadót fűj a zsidó nép felé, hogy az elmúlt év tetteit vizsgálja meg, tanulja meg az önbírálatot – és fogadja meg, hogy a következő évben – megbocsátást kérve a mindenhatótól – minden helyrehoz, amit elkövetett.

– Más volna a világ, ha az emberek – itt az országban is (értsd: Izrael, megj. tőlem, M. T.) – legalább egyszer az évben – hibákat belátni és jobb útra tértudnának. Ros hásáná »Isten birodalmát a földön« hirdeti, amikor »az igazságtalanság el fog némulni, és a gonoszság el fog tünni – mint a füst« – mondja liturgiánk! Hozzátehetnénk – Jezsájához szavaival, hogy »amikor az oroszlán majd együtt fog legelésznia a gódölyével, és a kisfiú pórázon vezeti őket, amikor a csecsemő játszodzik a vípera odújában«. – »Mikor lesz ez így?« – kérdei a próféta. »Amikor az ember szíve-lelke teljesen ismerettel – mint a tenger tele van vízzel.« Ez volt a zsidó álm – 2700 ével ezelőtt! – a világharmóniáról, amikor még az állat is ideálisan megszelídült.”

A idealizált világharmóniától távol vagyunk: szomszédunkban továbbra is dül a háború, beláthatlan következményeivel: infláci-

ós folyamatok, a geopolitikai stabilitás megkérdőjelezése. Fontos, hogy ezen időben ne tévessük szemünk elől a kedvező esemény-sorokat, hiszen azokból tudunk erőt meríteni a hétköznapokban. A magyarországi zsidó közösséggel továbbra is békében, biztonságban él hasánkban. Nem hallan olyan atrocitásokról, melyekről a nyugat-európai sajtóból értesülni vagyunk kénytelenek. Senki nem kérdőjelez meg – szemben egyes nyugat-európai hangokkal – a brisz és a kóser vágás létjogsúlt-ságát.

Ne hallgassuk el azonban a negatív tendenciákat sem: a közel-múltban az ADL (Anti-Defamation League) szervezet tíz európai ország lakosságát kérdezte meg arról, hogy egyetértenek-e bizonyos antiszemita nézetekkel, sztereotípiákkal. A felmérés megállapította: a magyar lakosság 37 százaléka vall antiszemita nézeteket, ami a legkomolyabb zsidóellenességet jelenti a vizsgált országok közül. Őszintén szólva minden egyéni, minden közösségi vezető szinten – hálá a Jóteremtőnek – ebből minimálisat érzékelnek. Hiszem, hogy a kedvezőtlen folyamat a közvélemény előtti megfelelő jelenlétével, a fiatalok oktatásával megfordítható. A fiatalok (és általában a híveink) körében teendőnk nekünk is van; visszatartva a templomjárás gondolatára: jó lenne, ha nemsak a nagy-

ünnepeinken lennének telve zsina-góink, de a minden napok ünnepi alkalmain, a sábeszok bejövetelek és a sábesz délelőttjén is tömörítések padsorokat láthatnánk. Rohanó, informatikával, elektronikus eszközökkel, állandó „online jelenlétével”, az azonali reagálás elvárásával megterhelt világunkban adjuk vissza a pihe-nés, a fizikai és szellemi regenerá-lódás rangját. Tanuljuk meg újra becslni a sábeszi előírások, a „ki-kapcsolás” jelentőségét.

Az előttünk álló zsinagógai év – egyben a 2024-es polgári esztendő – további kiemelkedő feladata lesz a magyar holokaust 80 éves tragikus évfordulójáról való méltó megemlékezés. Számonra a kerek emlékesztendő azért is fontos tar-talommal bír, mert vélhetően – az életkorukból adódóan – az utolsó olyan alkalmat, amikor még köz-tükünk vannak azok a túlélők, akiknek konkrét emlékeik vannak a rettentetről. Az emlékév különböző eseményeiről kellő időben tájékoz-tatni fogjuk hittestvéreinket és a szélesebb közvéleményt.

Kedves Hittestvéreim, látogassa-nak el minél nagyobb számban a BZSH körzeti és a Mazsihisz zsinagógáiba a nagyünnepek alkalmából, fogadjuk együtt az új, 5784-es zsinagógai esztendőt, hall-gassuk együtt a sofá örök hang-ját, figyeljünk rabbijaink irányt mutató ünnepi gondolataira.

Kívánom, hogy a magyarországi és a budapesti zsidó közösség minden tagja, egyben hasánk minden polgára és lakosa egészségen és boldogságban élje meg a következő zsinagógai év minden egyes napját!

Lösonó tajvó, jó beíratást és be-pecsételtetést minden nyájuknak!

Szabadtéri kiállítássorozat Komáromban

Érdeklődők a panelek előtt

A szerző fotója

A sorozat harmadik állomásaként Harmos Károly életét és pályafutását elevenítik fel, aki felesége révén kötődik a városhoz.

A kultéri panelekkel álló kiállítás-

hoz információs füzetek kapcsolód-

nak. Mind a panelek, mind a tájékoz-

tató kiadványok elérhetők magyarul

és szlovák nyelven is.

Komárom egy olyan hely, ahol mindenki megfér egymás mellett –

mondta végezetül Keszegh Béla.

Pásztor Péter/Felvidék.ma

„Méltatlanul elfelejtkeztünk róla – jegyezte meg a polgármester –, holott elsőként végzett agyebeszeti feltárást.”

„Méltatlanul elfelejtkeztünk róla –

jegyezte meg a polgármester –,

holott elsőként végzett agyebeszeti

feltárást.”

„A sorozat harmadik állomásaként Harmos Károly életét és pályafutását elevenítik fel, aki felesége révén kötődik a városhoz.

A kultéri panelekkel álló kiállítás-

hoz információs füzetek kapcsolód-

nak. Mind a panelek, mind a tájékoz-

tató kiadványok elérhetők magyarul

és szlovák nyelven is.

Komárom egy olyan hely, ahol mindenki megfér egymás mellett –

mondta végezetül Keszegh Béla.

ZOLTAI GUSZTÁV
1935 – 2021
גַּרְשׁוֹן בָּנְ שְׁלֹמָה
A KÖRZET ELNÖKE
2001 – 2009
ת. ג. ב. ב. ת. ג. ב. ב.

(Fotó: Szentgyörgyi Ákos)

„A sorozat harmadik állomásaként Harmos Károly életét és pályafutását elevenítik fel, aki felesége révén kötődik a városhoz.

A kultéri panelekkel álló kiállítás-

hoz információs füzetek kapcsolód-

nak. Mind a panelek, mind a tájékoz-

tató kiadványok elérhetők magyarul

és szlovák nyelven is.

Komárom egy olyan hely, ahol mindenki megfér egymás mellett –

mondta végezetül Keszegh Béla.

Pásztor Péter/Felvidék.ma

„A sorozat harmadik állomásaként Harmos Károly életét és pályafutását elevenítik fel, aki felesége révén kötődik a városhoz.

A kultéri panelekkel álló kiállítás-

hoz információs füzetek kapcsolód-

nak. Mind a panelek, mind a tájékoz-

</div

Horovitz Tamás maradt a nemzetközi zsidó szervezet elnöke

A debreceni hitközség a Közép- és Kelet-európai Zsidó Hitközségek és Szervezetek Egyesületével közösen rendezte meg Debrecen és határon túli testvérhitközségei XXII. Nemzetközi Konferenciáját, melynek fővédnöke Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes volt.

Előprogramként a Közép- és Kelet-európai Zsidó Hitközségek és Szervezetek Egyesülete közgyűlést tartott, melyen a jelen lévő tagok egybehangzó szavazatával Horovitz Tamást, a Debreceni Zsidó Hitközség világi vezetőjét választották újra elnökké, aki így harmadik ciklusát kezdheti meg a poszton.

Tekercsek széthullott lapjai

Benjamin ben Avigdor Polák máramarosszigeti rabbiról sok történet maradt az utókorra. Hívei kis imaházat, beszemestrest építettek számára, melynek a Polisheshul nevet adták. Benjamin ben Avigdor Polák hívei szerették rabbijuk, elismerték tudását, elfogadták döntéséit. Ám voltak – mint sok más helyen a világban – olyanok is, akik hitték, hogy ők minden jobban tudnak. Ilyen volt az ifjú Joszovits Lájbi is. minden tanításon jelen volt, itta a rabbi szavait. De mindenbe beleszól, és gyakran összezártva tanítóját. Ilyenkor az Zekarja prófétát idézte a tizenhat éves fiúnak:

– „Ha jónak tetszik szemeitekben, adjátok meg az én béremet, ha nem, hagyjátok abba.” (Zek. 11/12.) Lájbi Joszovits! Legyen bérém figyelmed, hallgasd tanításom, és ne szólj bele ha kell, ha nem...

Történt egyszer, hogy a rabbi Zekarja prófétát idézte: „...Nem erővel, sem hatalommal, hanem szellemmel!” (uo. 4/6.) Erre Lájbi fogta magát, és indult a kijárat felé!

– Hova mész, Lájbi szívem? – szólt utána a rabbi.

A fiú visszafelelt: – Te mondadt, Rábán ben Avigdor Polák: „az én lelkemmel!” Melyek, és ezután egymagam tanulok.

A rabbi egy szót sem felelt, hagyta, hogy menjen. Néhány nap után felkerteste tanítványát.

– Mi jó van abban, ha egyedül vagy, és a magad feje szerint magyarázod Tóránkat?

Ugyan, ugyan, rabbi! – kezdte érvelését a fiú. – Te is tudod, hogy írva van: „Boldog a férfi, (akinek) az Örökkévaló Tanában vagyon gyönyörűsége, Tórájában bűvárkodik nappal is meg éjjel.” (1. zsolt. 1–2.) Látod, boldog vagyok, bűvárkodom Isten tanában nappal és éjjel. Hol van megírva, hogy Benjamin ben Avigdor rabbival kell bűvárkodnom?

Leib Joszovits kerek egy esztendeig ki sem tette lábat szülei házából. Szülei eltartották. Társaságra sem volt igénye... előgedett volt önmagával. A rabbi nem kereste többé. Hagya, hogy tegye, amiben kedvét lenti. Lájbi meg élte magányos életét.

Egy év elteltével Leib Joszovitsban megszólalt a belső hang: „Nem jó, hogy az ember egyedül legyen...” (I.M. 2/18.) Felkerekedett, és ment Benjamin ben Avigdor Polák rabbihoz, s közben azon járt az esze, hogy a rabbi örömmel és tiszteettel fogja fogadni! Ám amikor ott állt tanítójához, Benjamin rabbi se meglepetést, se örömet nem mutatott.

– Hallom, Lájbi, nagy tudós lettél! Megosztod velem, mit mond Isten a hozzá hasonló „igazaknak”?

– Isten mondja: „Imádkozz és tanulj” – válaszolta a fiú!

A rabbi hangos hajtótába kezdett!

– Barátom... te azt sem tudod, mit kérdeztem.

A fiú zavarba jött, és kirohant a szobából. Másnap visszatért, és a rabbi ismét hahatóba kezdett:

– Barátom! Egy évig tanultál, és azt sem tudod, mit kérdeztem tőled!

Lájbi ismét elrohant. Elhatározta, utoljára felkeresi volt mesterét, elbúcsúzik, és elhagyja tanítóját. Ám a rabbi, szóhoz sem engedve jutni, kérdezte:

– Mit ért magányos tanulásod, ha azt sem halldod, mit mond Isten?

Erre a fiúnak eleredtek a könnyei:

– Próféta vagyok én, hogy Isten hozzám szóljon? Én, a porból lett, hogyan hallhatnám Isten hangját?

– Nézd, fiam! Ezt tanítja a próféta: „Vajon elrejtőzhetik-e valaki rejtekhez?” (Jer. 23/24.) Tórárt tanultál, hogy lehet, hogy ne halljad őt? Ez csak úgy lehetséges, ha nem akarod hallani! „Közel van az Örökkévaló a megtört szívükhez, és a sújtott lelküket megsegíti.” (34. zsolt. 19.) A te szíved másról megtört? Tudod, mi sújtja lelked? A dölyfösség! Azért rejteztél szobádba, hogy ne halld meg Isten! Isten a Szináj hegyen nem csak Mózeszhez szólt! El- lenkezőleg! A közzösségez, a néphez! Te azért kerülök Isten, azért rejteződ szobádba, hogy ne halld meg őt.

Lájbit szíven találták a rabbi szavai.

– Mit kell tenni, ha szent tekercsek széthullott lapjai földre hullanak? – kérdezte!

– Föl kell emelni őket, nehogy elvesszenek! – válaszolta a rabbi.

– Itt van az edény előtted – folytatta a fiú –, körülötte szent tekercsek széthullott lapjaival! Ne hagyd, hogy elvesszenek a széthullott lapok! Kérlek, rakk össze a lapokat, és egészéknél helyezd az edénybe.

Benjamin ben Avigdor rabbi ekkor maga mellé ültette a padra!

– Tudod, fiam... Nem akartalak megbántani, csak fel akarlak ráznı. „Mit tudsz te – egymagad –, amit mi nem tudunk, és mit értesz olyat – egyedül –, ami velünk nem világosabb?” (Jób 15/9. alapján) „...ne különül el a közösségtől” (Ávot 2/4.) A próféta szavai ezek, aki világossá tette, hogy akkor teszem a legjobbat, ha „...megszorongatlak, hogy ne járj, mint a vakok, miközben az Örökkévaló ellen vétkéznek...” (Czef. 1/17.)

... és Lájbi visszatért a rabbi közzösségeibe... Teltek-múltak az évek, és a kis Lájbiból Leib Joszovits lett. Benjamin ben Avigdor rabbival tanult, majd a liszenszki jesivában folytatta... és évek múlva ő lett a máramarosszigeti Mahazikei Torah zsinagóga rabbija.

Szerdócz J. Ervin főrabbija

A közép- és kelet-európai zsidóság történetében egyedülálló és hiány-pótló egyesület 2013-ban alakult meg a debreceni hitközség kezdeményezésére, majd hazai és határon túli testvérhitközségek és szervezetek egyaránt csatlakoztak hozzá. Célja vallási, kulturális és társadalmi területen támogatni a tagokat, az általuk megvalósított programokat, projekteket. A munkában a DZSH-n túl Arad, Kassa, Kolozsvár, Nagyvárad, Salgótarján, Szatmárnémeti, Szolnok zsidó községei, valamint számos társzervezet és magánszemély is részt vesz, mint például Breuer Péter, a Heti TV alapító tulajdonosa.

Tömegsírt tartak fel Lettországban

A 82 év ével ezelőtti tömegmészárlás áldozataira modern technológia segítségével találtak rá.

A nácik által Lettországban meggyilkolt zsidók tömegsírját tárták fel Liepaja városában amerikai kutatók által feltalált speciális technológia segítségével, írja a lett televízió és a Ynet nyomán a *Kibic*.

A mészárlás a nácik és kollaboránsaik által végrehajtott tömeges kivégzések sorozata volt, melynek során 1941-ben több mint 5000 zsidó férfit, nőt és gyermeket gyilkoltak meg. A zsidókon kívül romákat, kommunistaikat, ellenállókat és szellemi fogyatékosokat is a tömegsírokba lőttek.

1941. július 15-én Reinhard Heydrich német katona több fekete-fehér fényképet készített Liepajában. Ezek a fényképek maradtak az egyetlen bizonyítéka az ott történt tömegmészárlásnak. Az évek során többször megpróbálták beazonosítani a tömegsírok helyét a régi fotókon látható építvények alapján, de ezek az erőfeszítések sikertelennek bizonyultak.

Idén nyáron amerikai kutatókat hívtak a lett városba, akik olyan modern technológiával érkeztek, amely lehetővé tette számukra, hogy megtalálják a 82 évvel ezelőtti tömeges temetkezési helyet. A sírban több tücsök zsidó maradványait találták meg, akiket a nácik gyilkoltak meg.

Ilana Ivanova, a liepajai zsidó községgé képviselője elmondta, hogy a modern technológiák gyakran segítenek áthidalni a történelmi szakadékokat. Ivanova megjegyezte, hogy a város ipari övezetében található temetkezési helyet jelenleg egy litván halfeldolgozó vállalat bérli, amely Lettországban szeretné bővíteni tevékenységét.

A lettországi Zsidó Múzeum igazgatója, Ilja Lenszkij szerint helyeten a sírokra épületeket emelni. Ehelyett azt javasolja, hogy a helyszínt emlékműként jelöljék meg az ott elpusztított zsidók tiszteletére.

Guntars Ansins, Liepaja polgármestere elmondta, hogy a városi tanácsban jelenleg is folynak a megbeszélések arról, miként lehetne kezelni ezt a helyzetet. Hangsúlyozta, hogy igyekezni fognak megfelelő megoldást kell találni

Putyin késői felfedezése: Prigozsinnak zsidó volt Nekrológ helyett

„Putyinnek engedményeket kellett tennie Prigozsinnak, és főként életben kellett hagynia a lázadás után” – nyilatkozta a londoni Guardiannek Samantha de Bndern Oroszország-szakértő.

Samantha de Bndern rámutatott, hogy az orosz hadsereg nem szállt szembé a Moszkva felé vonuló Wagner-hadsereg mintegy 25 ezer katonájával. Ráadásul Prigozsinnak nemcsak ez a 25 ezer Wagner-katona jelentett erős háborúságot, hanem az a több mint 25 ezer Wagner-veterán is, aki állítólag Prigozsinnak hívó szavára kész volt fegyvert fogni.

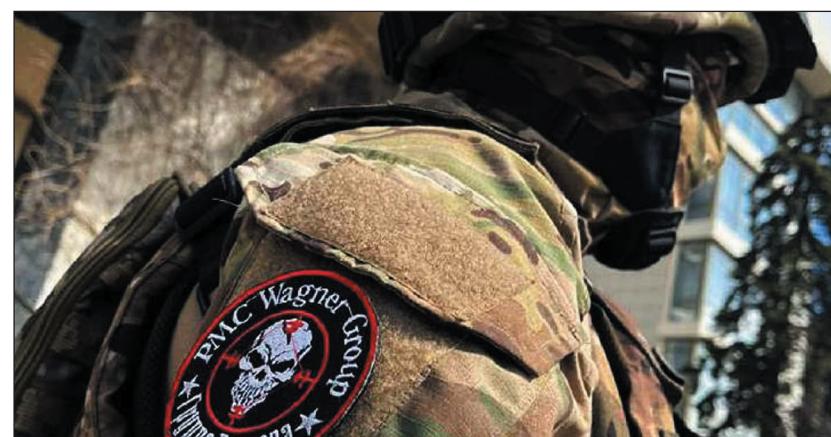
Csakhogy Oroszországban tilos magánhadserget működtetni, vagyis a Wagner-hadsereg törvényen kívüli volt eddig is. Nemrég azonban Putyin úgy döntött: a Wagner-hadsereget alárendeli a vezérkarnak. Július elseje a határidő. Prigozsinnak valószínűleg ezért lázadt fel, mert nem akarta elfogadni alárendeltségét Sojgu hadügminiszternek és Geraszimov táborknakkal, a fegyveres erők vezérkari főnökének. Nyikolaj Patrushev táborknak, a védelmi tanács titkára azonban a hétfégi tárgyalások során megértette Jevgenyij Prigozsinnal, hogy vége a dalnak. Állítólag azt is a képebe vágta, hogy nem egy zsidó fogja megmondani, mi Oroszország nemzeti érdeke!

A zsidó kártya

Furcsa módon maga Prigozsinn vette elő a zsidó kártyát amikor azt súgta Putyin fülébe: „Volodimir Zelenszkij elnök a zsidóság szégyene, aki egy náci rendszert üzemeltet Ukrajnában.”

Putyin órá hivatkozott mint zsidó barátjára, amikor megfogalmazta a vállalhatatlan állítást, melyet Zelenszkij elnök neje utasított vissza a Jerusalem Postban.

Jevgenyij Prigozsinn Putyin legrégebbi barátai közé tartozott: még a leningrádi-szentpétervári időkből amikor a kilencvenes évek elején a KGB leszerelel azredese Szobcsak polgármester pénzügyi mindeneként ügyködött – a maffiával szoros együttműködésben. Nagyban üzítétek a pénzmosást, melyhez rigai és tallinni bankokat használtak fel előszeretettel. Így szerezte együtt el-

Forrás: Twitter

só dollármillióját Vlagyimir Putyin és Jevgenyij Prigozsinn. Amint Putyin halálomra jutott, Prigozsinn megkaparintotta a hadsereg élelmiszer-ellátását. Ez Oroszországban hagyományos aranybánya: milliókat lehet „megspórolni” a katonák fejadagján – különösen háborús időben. Ez a kapcsolat érlelte meg Putyinban a magánhadserget gondolatát. Bár Oroszországban törvény tiltja ennek létezését, de a Wagner-hadsereget külföldön vetették be, elsősorban Afrikában és Szíriában.

Lavrov külügminiszter márás úgy nyilatkozott, hogy a Wagner-csoport folytatja működését Afrikában. A baj csak az, hogy Prigozsinn jó kapcsolatot épített ki az afrikai vezetőkkel: Szudánban például mindenkit egymással háborúzó táborkkal üzleti kapcsolatban áll. A Wagner-csoport az elit testőrsége Szudánban, ezenkívül ők vigyáznak a kínai kézben levő aranybányára is.

Hitler helyett Wagner

A hadsereg veteránból toborzott alakulat eredetileg Hitler nevét akarta felvenni, ugyanis ők is faji alapon állnak: a fehér felsőbbrendűség hívei. Nem is akármilyen felsőbbrendűséget hirdetnek, hanem viking leszármazásról beszélnek annak alapján, hogy az orosz állam megalapítója, Rurik valójában varég, vagyis viking volt, aki Kijevben uralkodott.

Putyint a hideg kilelte Hitler nevének hallatán, hiszen szülővárosát kiéhetette a náci vezér: több mint hatszázzer civil veszett oda Leningrádban, ahogy akkor Szentpétervárt hívták. Köztük voltak Putyin családagai is.

Így aztán Hitler helyett Wagner lett a magánhadserget neve, mondva: ő volt Hitler kedvenc zeneszerzője.

Való igaz, hogy sok náci koncentrációs táborban szolgált Wagner zenéje. Ezekben a lágerekben nemcsak 6 millió zsidó, de több millió orosz hadifogoly is meghalt. Göring ugyanis közölte: az ukrán gabona a Reichnek kell, a szovjet hadifoglyokra mint alsóbbrendű emberekre nincs szükség.

Mindez nem zavarta a Wagner-zsoldosokat abban, hogy horogkeresztet tevételeztassanak magukra.

Mi történt azután, hogy Putyin hazaárulással vándolta meg Prigozsint, a titkosszolgálat pedig azt terjesztette róla, hogy zsidó, és ezért fordult az orosz állam ellen? Putyin előszeretettel gyilkolta meg ellenségeit, Nyemcovot, első számú politikai ellenfelét a Vörös térről. Prigozsinné élete sem érhetett túlságosan sokat, haicsak az egész nem volt előre megrendezett színjáték az ukránok és a Nyugat-félevezetésére. Az ukrán elit dandárok azonban nem léptek bele a csapdába, az viszont kiderült, hogy Putyin vaskeze már nem a régi.

Ezért is figyelmeztették kínai barátai az orosz elnököt: az idő nem neki dolgozik, jobb lenne mielőbb a tűszünet és a békét keresni, ha el akar kerülni hasonló válságokat, hiszen az egy éve és négy hónapja megindított háború tökéletes kudarc Oroszországnak. Márpédig az utolsó cár a világháborúba bukott bele, és a hatalomra került bolsevikok végeztek vele és családjával 1918-ban.

Polonius/FÜHÜ nyomán

IZRAELI

SZÍNES

Robot tanítja angolul a hároméves óvodásokat

A tel-avivi egyetemen kifejlesztettek egy mesterséges intelligencia-programot, amely idegen nyelvet tanít gyerekeknek.

Egy startup cég szerint pszichológusok úgy ítélik meg, hogy a nyelvtanulást nem lehet elégő korán kezdeni. Ezért hároméves óvodásoknak írtak angoltanulási programot.

Hogy működik ez a gyakorlatban?

Az óvóneni bemutatja a gyerekeknek a robotot, és elmondja nekik, hogy ha együttműködnek vele, akkor nagyon hamar jól megtanulhatnak angolul. Ezt követően a robot átveszi a tanár szerepét. Az óvodapedagógus távolról figyeli a nyelvörát, de csak akkor avatkozik be, ha valami gíkszer történik. Az óvodapedagógus egyszerre több robot nyelvöráját is figyelemmel kísérheti. A robot ösztönzi az interaktivitást, és elmenti az órákat, vagyis utólag elemezni lehet az eredményeket, illetve a problémákat.

Forrás: Facebook

Kísérleti program

Már két óvónyi használják – egyelőre kísérleti jelleggel – Izraelben ezt a programot, amely Helen Doron módszerén alapszik. Ha beválik, akkor a létérehozói szerint másutt is alkalmazhatják, akár az országban kívül is. Minthogy az angol nagyon népszerű Izraelben, a gyerekek többsége igencsak motivált a tanulásban. Ha a mesterséges intelligencia eredményesen átveszi a pedagógus munka egy részét az iskolákban és az óvodákban, az komoly változásokat indíthat el, mert a diákok gyorsabban és eredményesebben sajátítják el az idegen nyelvet.

Izrael az élvonalban jár a mesterséges intelligencia fejlesztésében, amelyet a kormányzat is támogat, hiszen nagyon komoly stratégiai jelentősége van.

ki/FüHü

Az izraeli elnök megerősítette elkötelezettségét a vallás-szabadság védelme mellett

A jeruzsálemi latin és ortodox pátriárkák részti vettek egy haifai találkozón, amelyen az izraeli elnök megerősítette elkötelezettségét a vallásszabadság és az istentiszteleti szabadság védelme mellett Izraelben.

A haifai kereszteny közösség számos tagja az utcára vonult, hogy tiltakozzon a zsidó radikális csoportok közelműltbeli behatolása ellen a kereszteny szent helyekre Jeruzsálemben, és kiváltképpen a Stella Maris kolostorba Haifán. Ezek és más, a keresztenyek ellen elkövetett erőszakos incidensek nyomán jelenlőtsgeljes volt Izrael elnökének a Stella Maris karmelita kolostorban tett látogatása. Az esemény zártkörű volt, Jichák Hercogot felesége és egy kisebb tisztviselő küldöttség kísérte.

Az izraeli elnök a kereszteny egyházak képviselőivel Haifán

a békés és gyönyörű közösségen, amely több száz évet tudhat maga mögött, semmi esetre sem kellene, hogy fenyedegete érrezzék magukat a tagjai.” Hercog végül így fogalmazott: „Üzenetem az Izraelben élő keresztenyeknek és a világ minden táján élő hívőknek is az, hogy a kereszteny közösségek biztonságban vannak és virágognak a Szentföldön.” Jákó Sábtaj rendőrfőnök is jelen volt a találkozón.

Pizzaballa kinevezett bíboros hálája

Pierbattista Pizzaballa jeruzsálemi pátriárka a Szentföldön élő összes kereszteny közössége nevében szólt. Megköszönte az izraeli elnöknek és külüdötsége tagjainak a nemcsak szavakban, hanem tettekben is nyújtott támogatásukat. „Együtt kell dolgoznunk, hogy erősítsük a szolidaritás és a szeretet párbeszédét közöttünk” – mondta. „Ugyanazon a helyeken élünk, egymás mellett, és békében kell élnünk, közösen kell építeni a jövőket, és támogatnunk kell egymást.” Hercog elnök hozzájárult: „Igen, ez minden vallás számára fontos.” A pátriárka pedig azzal zárta megnyilatkozását, hogy „mindannyian ugyanannak az Istennek a gyermekei vagyunk”.

Hercog hangja a leghitelesebb

A jeruzsálemi latin pátriárkától köszönnye szerint Hercog elnök üdvözölsére Pizzaballa kinevezett bíboros mellett megjelentek a haifai karmeliták, valamint a jeruzsálemi ortodox egyház pátriárkája, Theophilos, továbbá az egyházak püspökei és vezetői. Örömkönek adtak hangot az elnöki látogatással kapcsolatban, amely „támogatja a béke, a megértés és az együttélés szorosabb keretének megeremtsére irányuló felhívást”. „Ebben a különösen a kereszteny közössége, de más felekezetek számára is kissé összetett helyzetben olyan időszakot élünk, amikor nagy feszültsgű uralkodik Izraelben, az izraeliek és a palestinok között, s Hercog elnök hangja – különösen ami a keresztenyek elleni támadásokat és agreszziót illeti – nagyon világos, nagyon határozott hang volt, talán az egyetlen ennyire mérvadó az izraeli politikai világban, amit mindenki értékel. És az egyik leginkább sújtott helyen tett látogatása ebben az időszakban olyan gesztsz, amely megerősíti előkéletséget, hogy harcoljon ezzel a fájdalmas jelenséggel szemben.”

Az izraeli héberül beszélő katolikusok pátriárkai helytartójának véleménye

Piotr Zelazko atya, az izraeli héberül beszélő katolikusok pátriárkai helytartója nyilatkozott erről a találkozóról a Vatikáni Rádiónak. „Az elnök látogatása elkötelezettséget jelent a keresztenyek elleni erőszakkal kapcsolatos kihívások és aggódalmak kezelése iránt. A különböző felekezetek lelkijelzővel és képviselővel való együttműködés révén ez a jelentős lépés alátámasztja a tolerancia, a párbeszéd és az egység légitörének ápolása iránti közös elkötelezettséget” – mondta Zelazko atya. Hozzájárult, hogy „Jákó Sábtaj bízotnak, az izraeli rendőrség vezetőjének jelenléte reményt kelt, előrelépést jelezve a béke, a kölcsönös megértés és a háborítatlan együttélés szorosabb előmozdítása felé”. „Miközben folytatódnak az erőfeszítések a befogadóbb és harmonikusabb társadalom megeremtsére, a Stella Maris kolostorban tett látogatás a csapások leküzdése, valamint az együttérőbb és megérőbb jövő irányába vezető közös elkötelezettség szimbóluma – zárta kommentáját a pátriárkai helynöök.

Pawel Rytel-Andrianik atya / Francesca Sabatinelli / Somogyi Viktória – Vatikán

A zöld étrend lassíthatja az agy öregedését

A Ben Gurion Egyetem kutatóinak új tanulmánya szerint a zöld mediterrán étrenden alapuló egészséges életmódban lassíthatja az agy öregedés folyamatát.

A zöld mediterrán étrend különbözik a hagyományos mediterrán étrendtől a nagy mennyiségi polifenol és a kisebb mennyiségi vörös és feldolgozott hús miatt.

A kutatók 102 olyan személyt vizsgáltak meg, akik megfeleltek az elhízas kritériumainak, amelyről úgy tartják, hogy a normálisnál gyorsabban öregít az agyat. A kutatók részletes szkennelésekkel kiszámitották az alanyok „agykorát” a vizsgálat megkezdése előtt, és megismételték a folyamatot, miután az egyének életmódbeli változások mentek keresztül a következő 18 hónap során.

Az israel21 beszámoló szerint az eredmények arra utalnak, hogy a fogyás elősegítő életmódbeli beavatkozások jótékony hatással lehetnek az agy öregedési folyamatára. A testtömeg 1 százalékos csökkenése csaknem kilenc hónappal megfiajtalította a résztvevők agyi életkorát.

Ugy tűnik, hogy a pozitív eredményekhez a májzsír fogyással összefüggő csökkenése is hozzájárul, mivel korábban kimutatták, hogy a májzsír magas szintje és bizonyos májenzimek termelése negatívan befolyásolja az agy egészségét.

„Tanulmányunk rávilágít az egészséges életmódban fontosságára, beleérte a feldolgozott élelmiszerök, édességek és cukros italok fogyasztásának csökkenését, az agy egészségének megőrzésében” – mondta a kutatást végző orvos.

Ósi varázstüköröt találtak Észak-Izraelben

Egy 1500 éves, a bizánci korszakból származó varázstükör fedezett fel az észak-izraeli Usa lelőhelyen egy 17 éves fiatal, Áviv Weizman, aki a Fiatal Vezetők Túlélőtúráján vett részt – jelentette a régészeti hatóság.

„A töredék egy varázstükör kerete a bizánci korszakból, az i. sz. 4–6. századból” – magyarázta Návit Popovics, a Klasszikus korszak kurátora.

Aviv Weizman és a varázstükör keretének töredéke

Az akkori emberek úgy képzelték, ha egy démon meglátja a képet a fényes felületen, megijed saját magától, és ez megvédi a tükröt tulajdonosát. Korábban sírokban már találtak hasonló tükrötáblákat, amelyeket vélhetoen ajándékként helyeztek oda, hogy megvédjék az elhunytat a túlvilágba vezető útja során – írta a post.com nyomán a Kibic.

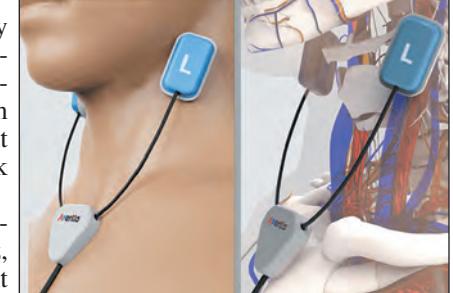
„Az egyheteres túra során a fiatalok számos további leletet tárta fel, köztük edényeket, érméket, díszített kőtöredékeket és még egy vízvezetéket is” – tette hozzá Eli Escusido, a régészeti hatóság igazgatója. „A történelmet általában az oszafályteremben tanulják a diákok, itt viszont minden életre kel. Az a tanuló, aki egy ásatás során leteker, soha nem felejt ki ezt az élményt. Nincs is jobb módja annak, hogy a fiatalokat országunkhoz és örökségünkhez kössük.”

Egy új találmány segít a szélütés korai felismerésében

Egy izraeli startup kifejlesztett egy olyan hordható eszközt, amely a pulzusszám változásain keresztül előre jelezheti egy közelgő vagy jövőbeli szélütést valószínűségét, és így segíthet a létfontosságú korai vagy megelőző kezelésben – írja a nocamels.

Világszerte több mint 100 millió ember kap agyvérzést, és minden negyedik felnőtt által egyet élete során, 50 százalékuknál pedig valamilyen fogyatékosság is visszamarad.

A StrokeAlert készüléke, amely az első a maga nemében, a legmodernebb pulzushullám-elemző technológiát alkalmazva követi nyomon az agy véráramlásának változásait és azonosítja egy esetleges sztrók előjeleit.

A pulzushullám-elemző technológia olyan érzékelőket tartalmaz, amelyek 2,6 ezredmásodpercenként megmérlik a véráramlási szintet, majd továbbítják az adatokat egy okostelefonos alkalmazásba, amely a hármas színskála egyikét kijelzi a felhasználó számára.

A zöld egészséges szintet jelent; a sárga azt, hogy az adatok értékelése még folyamatban van; a piros pedig a sztrók jelentős kockázatára figyelmeztet. Amikor az alkalmazás pirosra vált, másodpercen belül elküldi a riasztást.

E m l é k o l d a l

Rotschild Klára, a divat királynője, akit a hiúsága vitt a sírba

Életében is legendák öveztek, amelyek közül – utólag kiderült – jó néhányat ő maga talált ki. Már a 30-as években értett ahhoz, hogyan kell énmárkát építeni, ennek és befolyásos vásárlóközönségének köszönhetően a történelem viharai sem tudták megtörni sikerét.

Amikor jól csengő neve miatt rákérdeztek, hogy Klára nemesi származású-e, mindig azt válaszolta: nem, de hívhat a divat királynőjének. A hatvanas években már turistacsalagot látványosság volt a szalonja, 40 évig volt a csúcson a kelet Diorja. Tervezett ruhát Horthy menyének, Kádár János feleségének és az egyiptomi uralkodó édesanyjának is. Amikor a harmincas években az olasz király Magyarországra látogatott, minden fői házból Rotschild-kreációt rendeltek.

Kártérítésből lett a szalon

Ő maga hintette el a füleken azt a történetet, hogy szó szerint a szabószalon született. Valójában nem pontosan így történt, de akár meg is eshetett volna, hiszen szülei szalon vittek, ahol már gyerekkorában magába szívta a szakma szeretetét. Ez a tény azonban megcáfolt egy másik mendemondát, miszerint ő maga sem szabni, sem varni nem tudott. Mivel a család minden tagja besegített a műhelybe, egészen biztos, hogy – Coco Chanelhez hasonlóan, aki állította, hogy egy tűt nem tud befűzni – valójában értett a szabómestersegéhez.

Saját szalont 1934-ben – 31 évesen – tudott nyitni, amit egy nagy port kavaró botránynak köszönhetett. A kor egyik aranyifjúja, Somogyi Pál Károly ugyanis váltót állított ki édesapja, Rotschild Ábrahám szalonjában, hogy színészről szereleme ruháit kifizesse. Amikor Klára felkereste a férfit, hogy egyenlítsse ki a számlát, az válaszként alaposan megrángatta – más források szerint meg is verte – a védtelet lányt. A későbbi divatdiktátor az eset után pszichiátriára került, ám amikor elhagyhatta a kórházat, azonban beperelte Somogyit. A kártérítésnek köszönhetően aztán a Deák tér 3.-as szám alatt, a fél-emeleten megnyithatta saját ruhaszalonját, amely egy év alatt a legkedveltebb lett a városban. A kor elvárasaihoz képest későn, 28 évesen ment férjhez Glückstahl Pál utazóügynökhöz, aki textilekkel kereskedett.

Egy híres menyasszonyi ruha... és egy másik

Sikerének egyik titka az egyik legjobb vevője, gróf Edelsheim-Gyulai Lipótne volt, aki mind a négy gyönyörű lányát Rotschild-ruhában adta férjhez. A legnagyobb érdeklődés Ilona kézfogóját kísérte, hiszen ő Horthy Miklós fiához ment feleségül.

Volt azonban egy másik híres esküvő, amellyel kapcsolatban azt állította, hogy ő készítette a menyasszonyi öltözéket: Faruk egyiptomi király fiáé. Utólag azonban kiderült – és ezt a magyar újságok is megírták –, hogy az ara valójában egy párizsi szalonból rendelte a ruhakölteményt. Ekkor Rotschild Klára módosított a történetén, és már úgy mesélte, hogy a násznép több tag-

Fotó: Index

jának ő gondoskodott a ruhájáról. A róla készült fotókon gyakran látszik egy széles, arany karperc, erről azt mesélte, hogy magától az egyiptomi uralkodótól kapta, hálája jeleként a már említett menyasszonyi viseletet. Simonovics Ildikó, aki Rotschild Klára életét kutatja és négy éve lenyűgözött kiállítást készített a divatdiktátor életéről a Magyar Nemzeti Múzeumban, a karpercet kezében tarthatta, és egy szakemberrel meg is vizsgáltatta. Kiderült, hogy még az esküvő 1938-ban volt, az ékszer legkorábban 1939-ben készült, és Törökországból származik. Az viszont tény, hogy az esküvő után fél évvvel Faruk édesanya és testvérei valóban meglátogatták Rotschild szalonját, és Nazli rendelt is tőle.

A kor vezetőinek feleségét öltözött

Magas rangú párfogónak köszönhetően a zsidótörvények miatt sem kellett megválnia a szalonjáról, bár hogy biztosan ne vegyék el. Podmaniczky Ilona bárónőre fratta. Csak akkor hagyta abba a munkát, amikor a szalon 44-ben bombatalálat érte, 1945 nyarán azonban már újratájított. 1949 decemberében, az államosítás idején – valószínűleg valamelyik vendégének közbenjárására – először az Állami Textilkereskedelmi Vállalat egyik Váci utcai boltjának élére került, majd 1956-ban a Különlegességi Női Divatsalon vezetője lett a híres Váci utca 12.-ben, amely aztán néhány év múlva megkaptá a Clara nevet. Arra gondosan ügyelt, hogy minden a kor vezetőinek feleségeit ültesse bemutatóin az első sorba, így aztán nem meglepő, hogy Kádár János és Tito felesége, sőt, még a Szovjetunió külügyminisztere, Gromiko neje is a Rotschildból rendelt. De itt varrottatott ruhát többek között Darvas Lili, Váradí Hédi és Psota Irén is. És bár pályája során gyakran érte a vár, hogy valójában csak a párizsi divatot utánozza – évente legalább kétszer utazott a francia fővárosba –, kereskedői vénájához és diplomáciai érzékehez nem férhetett kétség.

Évente két bemutatót tartott a kor legelegánsabb helyein, többek között a Gundel étteremben. Utoljára 1976 szeptemberében aratott itt sikert, ám akkor már borzasztó fájdalmakat állt ki. Két évvel korábban a híresen hiú divatkirálynőn kezdetleges fogimplantációs műtétet hajtottak végre. Szervezete azonban nem fogadta be az idegen testet, és amellett, hogy rende kilöködtek a fogak, még folyamatos gyulladásban is volt az állkapcsa. A keleti blokk divatvilágának legfényesebb csillaga csillapítáthatlan fájdalommal küzdött, melynek tragikus hirtelenséggel vett véget 1976. november 13-án. Ahogyan életét, úgy halálát is legendák lengték körül – sokan merényletet, gyilkosságot hittek a háttérben.

Ványik Dóra/Dívány

Egy osztrák tiszt mentette meg Montágh Imré特

Montágh Imré特 mindenki a helyes beszéd Paganinijeként ismeri, gyermekkorában azonban majdnem a koncentrációs táborok egyikébe került. Július 29-én lett volna 88 éves.

Montágh Imre 1935-ben született nagybirtokos, nemesített zsidó családba. Gyermekkorában a családja nagybánhegyesi kúriájában élt. Imádott lovagolni, és úgy tűnt, az önfeléledt élet sosem ér véget – idézi fel az Újságmúzeum Facebook-oldala.

1944-ben az akkor kilencéves Imre családjával együtt az orosházi gettóba került. Innen tereltek őket tovább egy vonatra, ami az egyik haláltáborba vitte volna őket, azonban ez Bécsújhelynél a bombázások miatt kénytelen volt megállni. Montágh Imré特 és családját a többiekkel együtt arra utasították, hogy takarítsák el a romokat és a holttesteket, így a fiú is talicskán tolta a halottakat – olvastuk a Kibic frásában.

Egy véletlennek köszönhetően egy osztrák katonatiszt beszélgetni kezdtet a német nyelvet is ismerő családdal. A tiszt adott nekik egy tippet, hogyan tudnának megszökni. Azt javasolta, hajnalban fussenak el, és ha megúszták, akkor pár napig még bujkáljanak a környéken, majd keressék meg őt a lakásán. A menekülés sikeres volt, az osztrák katona pedig tartotta a szavát, így a család elkerülte a haláltábot.

Montágh Imre ezután színész szerepet volna lenni, azonban a felvételin eltanácsolták. Végül gyógypedagógiai főiskolára jelentkezett, majd logopédusként kezdett dolgozni. Tanításainak rengeteg gyermek és színesz köszönhette helyes beszédtéchnikáját, és később országosan is ismert lett – saját szobalánnyal köszönhetően.

A sokak által kedvelt tanár 51 évesen hunyt el egy szerencsétlen balesetben: a saját autója ütötte el, mikor megpróbálta megállítani. A kocsi utána belőlte őt a mély árokba, majd rázuhan.

SZILÁGYI GYÖRGY Elődeink molesztája

Még azok sem emlékeznek rá, akikre már nem emlékszik senki. A valaha népszerű tánc, a moleszta a 20-as évek derekán olyan elemi erővel söpört végig Európán, mint békébeli utcaseprő a Békkácas utcában.

Hamarosan elterjedt az egész világon. Sokáig lekörözte még a tangót is. Hatása a Sakter-skála szerint felelt egy 7-es erősségű hőgyengesessel, de nem tett kárt sem a nők, sem a férfiak infrastruktúrájában. Kerepesimarcásról a japán Yukamamáig bezárólag szárazföldön és nedves talajon egyaránt mindenki molesztált. A zenekarok szinte belerokantak a molesztába. Fülbemászó melódiaját egy vallássérült pesti zsidó muzsikus, Feuerwerker Berthold komponálta, aki annyi pénzt keresett vele, hogy havonta egyszer a saját léghajóján repült fűrődni a mikvébe, mert a tisztaságot mindenél előbbre tartotta. A korabeli lapok címoldalán vastag betűkkel közölték az örvendettes hírt: „Itt az új tánc, a moleszta!”

Arra csak évtizedekkel később derült fény, hogy Feuerwerker plágiumot követett el, mert a moleszta eredete visszanyúlik a bibliai időkbe. Csak hosszú kottája már eljutott a világ minden országába. Nálunk a néhai Koksz Kálmán kuplászerű verse nyomán lett népszerű sláger belőle. Még a másként gombolkodók köreiben is. Gyermekkoromban a nagymamám gyakran dúdolgatta nokedlisaggatás közben, ezért néhány sora megragadt emlékezetemben.

„A háziúr Pesten-Budán mélyhegedűn, köcsögdedűn, cselesztával, fuvolával, molesztál a szobalánnyal.”

Persze nem értettem belőle semmit. Akkor még fogalmam sem volt arról, hogyan lehet mélyen hegedülni, miféle hangszer a köcsögduda, mit lehet kezdeni egy cselesztával meg a fuvolázó szobalánnyal. Ahányszor a nagypapa azt mondta: „Nicht für dem Kind!”, máris hagyeztem a fülemet. Hallottam, hogy a nagymama megkérdezi tőle: „Lipót, nincs kedved még egy kicsit molesztálni?” Mire a nagypapa: „Ugyan, Berta, nézz rám, már alig állok a lábadon...” Hatéves koromban már felkeltette a figyelmet, hogy a Stimmelfeldék szobalánnya miközben rázta a rongyot a gangon, vidáman énekelgeti:

„Világzserte áll a bál,
minden ember molesztál,
ha a gondtól fejed fáj,
te is sűrűn molesztál!”

Mivel a szobalánynál nem láttam fuvolát, napirendre tértem a dolog

fölött. Ma már a megfelelő tapasztalatok birtokában lehet, hogy akarlanul is fájdalmasan szép emlékeket idézek fel százéves olvasói emlékezetében, akik már leszoktak a molesztárol, de ma is ellagyultan gondolnak vissza ifjúságukra, amikor még guggolva is tudtak molesztálni.

Visszatérve a moleszta bibliai eredetére, elhatároztam, hogy utánanézek a gyökereinek. Megtudtam ugyanis, hogy egy izraeli slágerrégen, Slomo ben Slachmonesz professzor egy félholt-tengeri papirusztekercsen rábukkant a moleszta szövegének töredékére. Kérsemre hagyományosan a moleszta eredetileg arámi nyelven írt szövegmaradványait. Külön hangsúlyozta, hogy a kiemelkedő részek az elporladt tekercs olvashatatlan szavaira vonatkoznak.

„Ramszeszban ha sok a rumszesz,
növekszik az iram is,
molesztától hamarabb lesz
kész a piramis!”

Slachmonesz professzor azt is kiérítette, hogy az idézett szöveg foszlányokat egy zsidó rabszolga írta, akit Ramszesz annyira megkedvelte, hogy három hónappal elhalasztotta a kivégzést. Ezek után nem volt nehéz kikötetni, hogy nemcsak az egyiptomiak, hanem a tatárok és a törökök is ismerték a molesztát, nem beszélve a labancokról meg az egyéb gubancokról. Voltaképpen a moleszta napja a második világháború után áldozott le. Napjainkban, a piócagazdaság virágzása idején sokan már csak pénzért hajlandóak molesztálni.

Jómagam kizárolag a televízió reklámműsoraiban találkozom a molesztával. Olyankor azonnal levelezem a hangot, és néma csendben „fókuszálók” a képernyőre, amelyen különböző korú nők és férfiak, felekezeti különbözők nélküli, arcukra fagyott mosollyal rángatódnak, vonaglanak, dobálják magukat, olykor fejre állnak vagy a levegőben röpködnök, mint a producertől üldözött réti sas, mert tőle függ a megélhetésük. Eszükbe sem jut, hogy a sok ezer éves molesztával éppen egy hatulról, extrákkal felszerelt, lóvontatású Fregoli gépkocsit reklámoznak. A szerencsés olvasó most már tudja, hogy a moleszta egyidős az emberiséggel. Bár az irigyni dinoszauruszok miatt gyakran kellett félbeszakítani.

Lapunk főszerkesztője a tőle megszokott gyanakvással olvasta el kéziratomat. Közben megpróbáltam meggyőzni, hogy hézagpótló zsidó kultúrtörténeti dokumentum került a kezébe. Mivel a cigarettám ezen a helyen kiégett A/4-es méretű papirusztekercset, ezért a véleményt csak hiányosan tudom közreadni. Azt mondta, hogy abban az esetben ha kihúzol legalább sort.....

Naná hogy kihúztam! Nem láttam értelmét „kardosodni”. Boldogan rohantam a kasszához, mivel emberöltönyi idő után a moleszta végre nem csak Feuerwerkernek, hanem nekem is hozott valamit a konyhára...

Jókai és a zsidótörvény

1883. január 23-án a magyar képviselőházban Jókai Mór a következőket mondta abból az alkalomból, hogy Istóczy Győző javaslatot terjesztett be a zsidó emancipáció előtörésére.

„Konstatálom elsősorban, különösen ami a magyar zsidóság nagy tömegét illeti, annak a haza iránti szeretetét. Hogy az a hazaszeretet mily fokon áll, arra a két legellentetésekkel helyről jövő bizonyítványa hivatkoztam. Az egyik a szabadságharc vezetőjének és Magyarország kormányzójának elismerése, a másik pedig Haynaunak a bizonyítványa, ki a zsidókat kétféle forint hadisarcra ítélte azért, mert a magyar szabadságharchoz kivétel nélkül mindenjában csatlakoztak fegyverrel a kezükben. (Úgy van! Úgy van!) Rámutathatnék barátaimra is, akik Budavár ostrománál sebet kaptak, azok zsidók voltak.

Tiszttel Képviselőház! Én meg vagyok győződve, hogy a jövő században Magyarországon nem lesz zsidókérdés.”

Országgyűlési Képviselői Napló, 1883, 175. oldal

Nagy sikert aratott a Mazsök által támogatott koncertsorozat

A Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoportjához tartozó kecskeméti, nagykőrösi és szolnoki hitközség, valamint a Klein Dezsóné Emlékalapítvány eredetileg csak egy négyrészes sorozatot tervezett, de a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány által megítélt támogatások észszerű felhasználásával és egyéb támogatások, források átcsoportosításával végül is nyolc koncerteről megszervezni.

A Kollár Vonósnyegyes a XIX.-XX. századból mutatta be azon zeneszerzők műveit, akiket nemcsak a közép-európai kultúra köt össze, hanem az is, hogy túlnyomórészt zsidó gyökerekből táplálkoztak.

Szentesz és Szolnokon a volt zsinagóga épületében léptek fel, Kecskeméten pedig a felújítás alatt álló, félkész ózsinagógában adtak csoportos hangulatú koncertet.

A megjelenteket minden helyszínen dr. Feldmájer Péter, a Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoport vezetője köszöntötte.

A kecskeméti ózsinagóágban a hangverseny előtt dr. Feldmájer Péter üdvözölte Szemereyné Pataki Klaudia polgármestert és dr. Sztrachó-Pékáry István alpolgármestert is, köszönetet mondva a város vezetésének a nagyzsinagóga mögötti udvarban álló épület felújításához nyújtott támogatásért. Mint felidézte, a régi épület az 1920-as évek óta már nem szolgált templomként. A háború után olyan gázdái lettek, akik egyáltalán nem törödtek vele, így amikor a hitközség a rendszer-váltás után visszakapta, már a végromlás állapotában volt. Most azonban lelkies mesterek nekeztek a renoválásnak, melyhez állami támogatást is sikerült szerezni, Kecskemét pedig mintegy 30 millió forinttal járt hozzá.

Szemereyné Pataki Klaudia felidézte a zsidóság hozzájárulását Kecskemét gazdasági gyarapodásához és művészeti életéhez. Kiemelte a hírös város sokfelekezetű vallási hagyományát, melyben a zsidóságnak is természetes helye volt és van. Ma maroknyi, de annál erősebb közzesség él ott, és a település vezetése elkötelezett az iránt, hogy a hitközség Nagykőrösi utcai központja külsejében is megújuljon, visszanyerje régi patináját, és még több élettel telhessen meg.

A polgármester külön gratulált prof. dr. Grósz Andornak, a Mazsihisz nemrég megválasztott elnökének, aki 1990-ben lett a kecskeméti hitközség világi vezetője, me-

A Kecskeméti Énekeskör

lyet e minőségeiben sikeresen gyarapított. Számos eredmény fűződik a nevéhez, ezek közé tartozik, hogy elkezdült az új díszterem, továbbá teljesen megújult a több mint 2200 sírt magában foglaló zsidó temető.

A nagykőrösi zsinagóágban a pályázathoz kapcsolódóan a Kecskeméti Énekeskör adott kórushangversenyt Erdei Péter akadémikus, kar-nagy vezénylével. A zsidó és bibliai témaúj műveket hatalmas tapossal köszöntötte a padsorokat zsúfolásig megtöltő köözönség.

Kecskeméten a Jeruzsálem-nap alkalmából mondott beszédében János Hágász-Handelszman izraeli nagykövet kiemelte Jeruzsálem jelentőségét a történelemben és a mai modern Izrael fővárosaként.

Dr. Sztrachó-Pékáry István alpolgármester köszöntötte a nagy számban megjelent helybéli polgárokat.

Ezután színpadra lépett Oláh Gergő, és végül a Sabbathsong együttes zárta az eseményt.

A nagykőrösi zárókoncertet a nagy érdeklődésre való tekintettel a Deák téri szabadtéri színpadon tartották meg a város anyagi támogatásával.

A lelkes közösséget dr. Körtvélyesi Attila és dr. Feldmájer Péter köszöntötte, majd a Sabbathsong több mint kétórás műsora következett. Az együttes nem először járt az alföldi városban, a község régi ismerősként köszöntötte őket és a 100 Tagú Cigányzenekar velük együtt fellépő tagjait.

A szolnoki zsinagóágban a Hakor Beseder adott fergeteges klezmerhangversenyt.

Köszönjük a Mazsöknek a támogatást, amellyel segítette a zsidó zenei kultúra népszerűsítését az országban.

LENGYELORSZÁG

Mikvét találtak egy sztriptízklub pincéjében

A holokaust előtt a lengyelországi Chmielnik lakosságának 80 százaléka zsidó volt. A háború után csak négyen maradtak. Az épületben ma a város zsidó életét és történelmét bemutató múzeum működik. Most egy másik örökségi helyszínt fedeztek fel, egy valószínűleg helyen.

Néhány éve Marian Zwolski, egy chmielniki üzletember megvásárolt egy egykor szórakozóhelyet, amely már 15 éve bezárt. Amikor kinyitotta az ingatlan pincéjének ajtaját, váratlan dolgot fedezett fel: egy mikvét – írja a Jeruzsálem Post.

A rituális fürdő kék-fehér padlólapja még mindig látható, csakúgy, mint a Dávid-csillagok a falon. Ez egy kisebb mikve, lépcsőjén felfelé az egykor Sfinks klub maradványai találhatók.

Zwolski, aki a közel Kielcében temetkezési irodát is üzemeltet, a Hágárcenk elmondta, reméli, hogy a mikvét turisztikai látványossággá, esetleg múzeummá alakíthatja.

Alul mikve, felül semmi
Fotó: Aleksander Piekarski

ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Órajavítás, faliórák felújítása
garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jungoras.hu

Budapesti nő tartós kapcsolatra
keresi jó megjelenésű, független, intelligens férfi ismeretségét 48–58 évesig „Találkozás” jelére.

Halálozások

Szomorúan tudtuk, hogy Nagy Andrásné Jad Vasem-kitüntetett, aki 1944-ben zsidó üldözöttek életét mentette meg, 102 éves korában elhunyt. Temetése szeptember 15-én 9 órakor lesz a Kispesti Temetőben. Igaz Emberekért Alapítvány kuratóriumá

Izrael Állam megszületésére emlékeztek Siófokon

„Nem tudom, sok izraeli turista fordul-e meg Siófokon, de biztos vagyok abban, hogy jó marketinggel még több lehetne. S várunk, hogy Siófok és Netanya tovább bővítsse kapcsolatait, együttműködését” – mondta János Hágász-Handelszman nagykövet a siófoki zsinagóágban a 75 éves Izrael Állam függetlenségének ünnepére alkalmából tartott rendezvényen.

A Siófok-Netanya Magyar-Israeli Baráti Társaság és a Siófoki Hit Gyülekezete által szervezett megemlékezés a zsinagóágban tartott ritka alkalmak egyike volt, írta meg a Siófok.hu nyomán a Sonline. Dr. Molnár Anita alpolgármester köszöntötte az egybegyűléket, s arra emlékezett: a Siófok-Netanya baráti társaság egyesület a testvérvárosi szerződés 1994-es aláírásával egy időben alakult meg. „Olvasmányain szerint a 40-es évek elején az 5 ezer lakosú Siófok 10 százaléka volt zsidó származású; Siófok a pesti zsidó értelmiség nyaralóhelye volt a második világháborúig – folytatta az alpolgármester. – Nyaralóhellyé pedig az Ertl testvérek munkája nyomán lett, akik megalapították a Sió és Hullám szállodákat, s fürdőházakat emeltek. Az első éttermet Rosenthalék és Hoffmannék nyitották, Wolf Henrik pékséget működtetett. 1944-ben előbb bezárták a siófoki zsidó iskolát, majd elhurcolták a zsidókat; a deportálásból és munkaszolgálatból 8-10 családhoz térték vissza hozzájárulásuk. Siófok jeles zsidó szülötte Kálmán (Koppstein) Imre komponista, vagy éppen Révész Géza pszichológus. A régi zsinagóga 1869-ben épült, az 1985-ös földrengés tette teljesen tönkre az egyébként is romos épületet. 1986-ban a Magyar Izraeliták Országos Képviselete építette a jelenlegi zsinagógát, a világháborút követően ez volt az első önálló zsidó imaház az országban.”

„1948-ban térhetett vissza szülőföldjére a zsidóság, oda, ahol a nemzet született, ahol szabad emberként élhettek – így Molnár Anita. – Az, hogy az 1948-ban még csak pár száz zsidó állam ma már közel tízmilliós, ékes példája a zsidóság kitartásának, hősieségének, büszkeségének.”

Ez az esemény Izrael születésnapja, a zsidó állam újjászületése alkalmából rendezett egész éves megemlékezéssorozat része – tudta meg a hallgatóság az izraeli nagykövettől. János Hágász-Handelszman arról is beszél: Izrael szinte a semmiből építették fel, nagyon kevés természeti erőforrásal, barátok, katonai segítség nélkül, ellenséges országok által körülvevő. „Izraelnek azonban minden nehézség ellenére sikerült felépítenie egy erős és demokratikus államot, és ma a világ egyik legkreatívabb nemzete. Azokra is emlékeünk, akik életükkel áldozták Izraelért. S ünnepeljük 3 ezer éves fővárosunkat, Jeruzsálemet is, mely három vallás számára is szent hely.”

A nagykövet felidézte: 1850 körül 1600 zsidó érkezett Siófakra, akkoriban sokan neveztek a települést Zsidófoknak. Közel 500 zsidót deportáltak azután Auschwitzba, s közülük csak 72-en tértek vissza. Hágász-Handelszman szólt Herzl Tivadarrról is, „a híres magyar zsidóról, aki a 19. században megállította a zsidó államot, megalapította a cionizmust. Azt a mondást helyezte a köztudatba, hogy »ha akarod, nem álom«. És micsoda álom volt! Virágzó államkut több mint 100 országból érkező zsidók befogadásával építettük fel.”

A meglemezésen Pécsi Tibor történész és dr. Mészáros István rektorhelyettes tartott előadást és Balogh Ferenc kántor énekeit.

Mindig

A múltban
a vágy tárgyai tárgyak voltak
ma a pincékben porosodnak –,
és mi van most?
A vágyaink ma is csak tárgyak,
másoké is irigyünk tárgya –,
s mit hoz a jövő?
Bánatot hoz a kínzó hiány,
meglátod majd – a sír is kihány.

Lefkovics Péter

NAPTÁR

Szeptember 22., péntek	Tisri 7.	Gyertyagyűjtés: 6.25
Szeptember 23., szombat	Tisri 8.	Szombat kimenetele: 7.27
Szeptember 24., vasárnap	Tisri 9.	Erev jom kippur Ünnep bejövetele: 6.20
Szeptember 25., hétfő	Tisri 10.	Jom kippur Mázkir Böjt vége: 7.22
Szeptember 29., péntek	Tisri 14.	Erev szukkájsz Gyertyagyűjtés: 6.10
Szeptember 30., szombat	Tisri 15.	Szukkájsz 1.
Október 1., vasárnap	Tisri 16.	Szukkájsz 2. Ünnep kimenetele: 7.10

Gyógyszer- és MR-támogatás igénylése

Az alábbiakhoz igényelhetnek támogatást szociálisan rászoruló betegek:

1. Az újonnan szükséggessé vált, az átlagosnál sokkal drágább gyógyszer beszerzése, egyhavi adagot figyelembe véve. Ez a támogatás alkalmankénti, tehát nem folyamatosan értendő. Az egyszeri gyógyszerbeszerzésre adható támogatás felső határa 60.000 Ft.

2. Magánorvosi MR-vizsgálat elvégeztetése, ha állami intézmény csak túl késői időpontra tudja azt vállálni. Az egyszeri magánorvosi MR-vizsgálatra adható támogatás felső határa 80.000 Ft.

Támogatásunk nem tartozik a hitközségekhez, hanem egy magyar holokausztúlőr magánjellegű kezdeményezésre.

Részletesebb, az igénylés módjáról is kiterjedő tájékoztatás a következő telefonszámon kapható: 06-1-321-3497, lehetőleg az esti órákban. Továbbra is várunk a szociálisan rászorulók jelentkezését.

APRÓ-HIRDETÉS

Műfogsorrgázítás miniimplantáturnokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Heumann macesz rendelése országosan (kóser, strasbourg főrabbinátus): paszkacentrum.hu/koser/, 30-991-9941.

Gyűjtő venne saját részére békelyeggyűjteményt, postai képes levelezőlapot. 06-20-522-5690, 06-1-322-8439.

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-

Antiszemita nagymamája miatt játszik zsidó témájú filmekben az Oscar-díjas brit színész

A többek között a Schindler listájában szereplő Ben Kingsley így próbál felszólalni az antiszemizmust ellen.

Sir Ben Kingsley a Schindler listájától a Vörös-tenger bűvárparadicsomig számos holokausztémájú és más zsidó tárgyú filmben szerepelt, annak ellenére, hogy az Oscar-díjas brit színész nem vagy csak nehezen bizonyíthatóan rendelkezik zsidó gyökerrel, olvasható a Kibic írásában.

„Nem vagyok zsidó, és bár anyai ágon lehet, hogy van némi orosz zsidó örökségem, de a szálok olyan vékonyak, hogy nincs erre valódi bizonyíték” – mondta 1994-ben a Schindler listája kapcsán, amelyben Oskar Schindler segítőjét, Itzhak Sternet alakítja.

A visszatérő téma a karrierjében azonban nem véletlen, mondta el nemrég egy interjúban. Azért választotta ezeket szerepeket, mert „erőteljesen antiszemita” nagymamája arra ösztönözte, lépjen fel a zsidógyűlölet ellen.

A JTA cikke szerint Kingsley-t – akinek apja egyébként indiai volt – a Parade magazin kérdezte arról, miért alakított annyi szor zsidó karaktert.

„Nagyon őszintén kell válaszolnom, és bár a válasz zavar, ez az igazság. Emlékszem, iskolásként

Ben Kingsley a Schindler listája című filmben

néztem egy csodálatos dokumentumfilm-sorozatot, amely a második világháborút vizsgálta. És iskolás-ként láttam egyedül otthon a tévében Bergen-Belsen felszabadítását. Talán 11 vagy 12 éves lehettem, és a szímem egy kis időre megállt. Gyerek-ként mély sokkot kaptam.

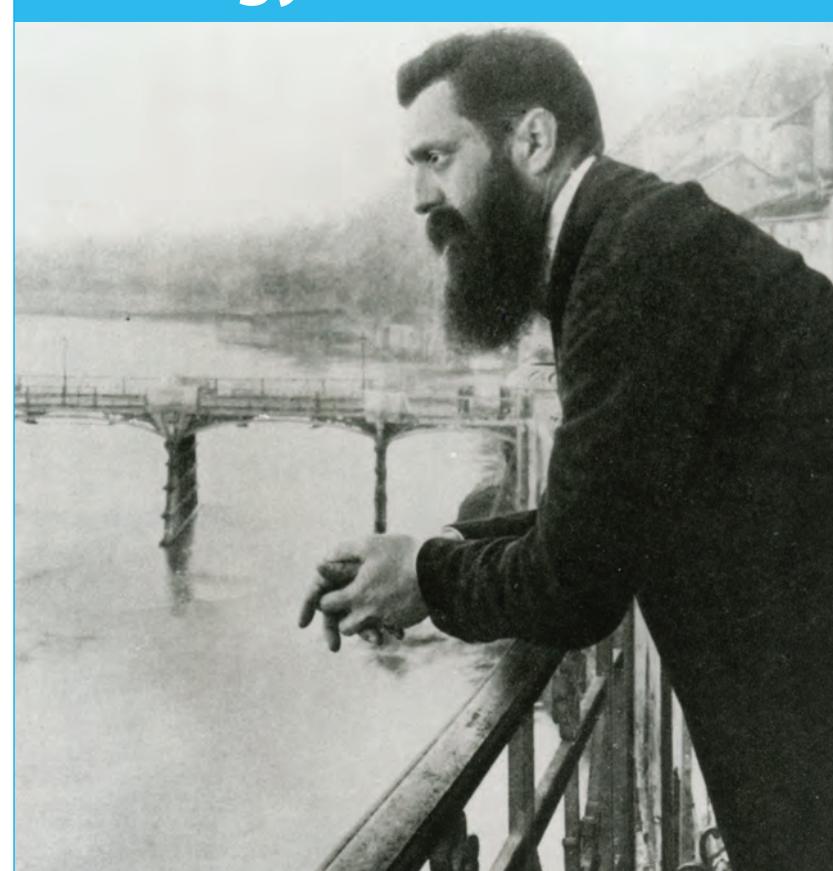
A történet felkavaró része az, hogy emlékszem, ugyanabban a néhány napban beszélgettem anyai nagyanyámmal, aki számomra megmagyarázhatatlan okból hevesen antiszemita volt. Tehát a két benyomás szinte egyszerre ért, és gyerek-ként

nagyon nehéz, sőt lehetetlen volt számomra, hogy szembeszálljak a nagymamám kirohanásával. Ugyanakkor azt hiszem, akkor fogant meg bennem a gondolat, hogy egyszer majd én is beszélni fogok – válaszolta a színész. Később mondta, nagyanyja antiszemizmusa abból eredt, hogy egy zsidó ferfi elhagyta, amikor terhes lett.

A Gandhi címszerepéért 1983-ban Oscar-díjat elnyert Kingsley Emmy-jelölést kapott Otto Frank eljátszáráért az Anne Frank igaz története című televíziós minisorozatban, valamint a nácvadász Simon Wiesenthal megformálásáért A gyilkosok közöttünk járnak című tévéfilmben. A Bugsy című filmben – amely a zsidó maffiózó, Bugsy Siegel életéről szól – Meyer Lansky zsidó gengszter, a 2006-os Alvilági játékok című thrillerben pedig a Rabbi nevű maffiafőnököt alakította.

2019-ben Moszad-ügynök volt a Vörös-tenger bűvárparadicsom című drámában, amely az etiopian zsidók kimenekítését célzó 1980-as évekbeli izraeli küldetésről szól. De a náci háborús bűnös Adolf Eichmann szerepében is láthattuk A végső hadművelet című 2018-as filmben, amelynek forgatása alatt végig a zsebében tartotta barátja, Elie Wiesel fényképét.

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk....

az Ön Öröksége
is hozzájárulhat e célhoz.
Keren Hyesod UIA,
a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tölünk megtudhatja hogyan
E-mail: eli.keidar@kerenh.hu
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-8487380

Hogyan nevelj kiegyensúlyozott gyereket

Ki gondolná, hogy a modern nevelési tanácsok már több ezer éves történetekben is szerepelnek? Holott a Bibliában és a Talmudban számos olyan útmutatást találhatunk, amit érdemes ma is megfontolni a gyereknevelés során. A Kibic összegyűjtött néhányat ezek közül.

Ne kivételezz!

„Ha egy gyermeket előnyben részesítünk a többiekkel szemben, annak súlyos következményei lehetnek.” Nem, ez nem egy modern nevelési kézikönyv, hanem a Babiloni Talmud egyik mondata, amelyet József és testvérei bibliai története kapcsán írtak le. Jákob ugyanis kivételezett egyik fiával, Józseffel, és ez olyan konfliktusokat szült, amelyek végül a zsidók egyiptomi rabszolgáságához vezettek. Az, hogy a saját szemszögéből részben érhető volt, amit tett, még nem menti fel az apát.

Egy szülő sohasem mutathatja ki, ha bármilyen okból jobban kedveli az egyik gyerekét, és nem kivételezhet vele a többiek rovására, mert ennek a következményei katasztrófálisak lehetnek. Fontos, hogy a szülő következetes és igazságos legyen minden gyerekével.

Ne ígérgess feleslegesen!

„A szülő ne ígérjen valamit úgy a gyermekének, hogy azt nem teljesíti” – áll szintén a Talmudban (Szukkah 46b). Ha a szülő nem teljesen biztos abban, hogy képes betartani egy ígéretet, akkor jobb, ha nem ígérget semmit, mert túl sok és szükségtelen problémát okoz később, ha a gyerek jogosan lesz csalódott és mérges.

Rugalmasan fegyelmezzünk!

Bár a zsidóság egyáltalán nem híve a minden a gyerekre hagyó, laissez faire nevelésnek, a Példabeszédek könyve mégis a „bot” takarékos használata inti a szülőket, vagyis a vasszigor szintén messze áll tőle.

A megoldás: el kell találni a törődés és az együttérzés, valamint a szigorú igazságosság megfelelő kombinációját. Vagy ahogy a Talmud mondja, „bal kézzel eltolni, jobb kézzel pedig közelebb húzní” (Szánhedrin 107b). A jó szülő azt is tudja, mikor kell rugalmasnak lennie, mivel a Talmud kimondja, hogy az ember „soha nem lehet olyan rugalmatlan, mint a cédrusfa, hanem legyen hajlékony, mint a nád” (Táánit 20a).

A gyerek egyéniségehez igazodunk!

Ez valószínűleg a legfontosabb nevelési elv, amit minden szülőnek be kell tartania. Fontos, hogy gyereket egyedi személyisége, jellemvonásai és tehetsége szerint kell felnevelni, áll a Példabeszédek könyvében.

Ennek demonstrálására Samson Raphael Hirsch 19. századi német zsidó teológus egy egyszerű, de nehéz kérdést tesz fel. Miért van, hogy a bibliai Izsák és Rebeka két fia közül az egyik, Ézsau letért a helyes útról, holott ugyanabban az otthonban nevelkedett, mint az ikertestvére, Jákob?

Hirsch azt válaszolja, hogy épp ez volt a gond: Rebeka és Izsák teljesen egyformán neveltek fel minden gyereküket, és nem vették figyelembe, hogy Ézsaunak más a személyisége, mint Jákobnak. Ézsaunak saját, különleges környezetre lett volna szüksége ahhoz, hogy igaz emberré válhasson. Mivel ezt nem kapta meg, fellázadt szülei nevelési elvei ellen, amelyek nem illettek a személyiségehez és a temperamentumához, és rossz útra tért. Ha Izsák és Rebeka korán felismerik Ézsau egyedi személyiségejait, másképp nevelhették volna, és akkor ő is olyan igaz emberré válik, mint Jákob.

A tradíciókat őrző zsidók kötnek legritkábban vegyes házasságot

Azonban van, ami még a vegyes házasságnál is jobban fenegeti a zsidó közösségek jövőjét.

Az Institute for Jewish Policy Research (JPR) kutatása a vegyes házasságok gyakoriságát vizsgálja azokban az országokban, ahol a világ zsidóságának több mint 95%-a él. Ezen túlmenően az adatokat a termékenységi mutatókkal is összeheti, hogy felmérje a vegyes házasság veszélyét a zsidó közösségek fenntarthatóságára nézve.

A jelentésből kiderül, hogy a vegyes házasság átlagos előfordulási aránya 26%. Azonban éles különbség van Izrael és a diaszpóra között, az előbbinél az arány viszonylag alacsony, 5%, míg az utóbbinál eléri a 42%-ot.

A kutatás szerint ahol erősebb a hagyományőrzés, ott kevesebb a vegyes házasság. Úgy tűnik, hogy a vallásosság és a zsidó örökséghez való szoros kötődés komoly visszatartó erővel hat a vegyes házassággal szemben. Ehhez képest kisebb szerepet játszik a megfelelő zsidó partner megtalálásának nehézsége.

Az Egyesült Államokban a szekuláris zsidók közel 70%-a, Európában pedig közel 50%-a nem zsi-

dóval házasodott. A diaszpóra közösségeinél a legmagasabb (Lengyelország) és a legalacsonyabb (Belgium) vegyes házassodási arány Európában található, írja a jpost.com nyomán a Kibic.

A felmérés árnyalt képet fest a vegyes házasságról, jelezve, hogy az

nem egységes jelenség, nagyok az eltérések az egyes régiókban. Bár a vegyes házasságot gyakran a zsidó közösségek jövőjét fenegető potenciális veszélynek tekintik, a jelentés kiemeli, hogy az alacsony termékenységi ráta sokkal sürgetőbb kihívást jelent.

